

Functional review of Iranian poetry and fiction literary awards since 1996; a grounded theory study

Seyyed Ali Seraj*, Seyyed Zakarya Mahmoudiraja, Hossein Rahad

1. associate professor in Persian language and literature, Neyshabur university, Neyshabur, Iran.

2. Assistant Professor of Political Science, Department of Political Science, Faculty of Law and Political Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

3. M.A in Persian language and literature, neyshabur university, neyshabur, Iran.

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Received:

24/06/2024

Accepted:

28/09/2024

Institutionalizing the culture of study and fostering literary creativity, as well as providing positive motivation through awards, not only contribute to socialization, knowledge enrichment, and the development of individual and social personality, but also play a crucial role in advancing the material and spiritual accomplishments of civilizations. The current research addressed key inquiries through a qualitative approach and the utilization of data-driven research methods (grounded theory) to explore the significant functions of literary awards within Iranian society. What are the primary benefits and drawbacks of hosting such awards? What strategies and remedies can be implemented to attain these accolades? To address these queries, an in-depth interview was conducted with over 30 individuals involved in the administration of literary awards or who have been recipients of such awards in previous cycles, as well as scholars specializing in critical and analytical literary works. In addition to documentary sources, the data collected was analyzed through open and axial coding, leading to theoretical saturation by the 10th interviewee. The findings revealed that deficiencies in policy formulation, planning, reliance or autonomy, and the consistency of award ceremonies and literary festivals significantly impact the institutionalization and effectiveness of these accolades. The primary functions of literary awards include enhancing the quantity and quality of creative outputs, expanding knowledge, fostering social interactions, creating platforms for discourse and critique, stimulating demand and accountability, raising awareness, and promoting a culture of reading. Trust in festivals and awards is a pivotal factor that can bolster their growth and influence.

Keywords: literary awards, literary genre, knowledge enhancement, creative thinking, grounded theory.

Cite this article: Seraj, Seyyed Ali. Mahmoudiraja, Seyyed Zakarya. Rahad, Hossein (2024), Functional review of Iranian poetry and fiction literary awards since 1996; a grounded theory study, *Interdisciplinary research in Persian Language and literature*, Vol. 3, New Series, No.1, spring and summer 2024: pages:1-29.

DOI: 10.30479/IRPLI.2024.20555.1147

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

*Corresponding Author: Seyyed Ali Seraj

Address: associate professor in Persian language and literature, Neyshabur university, Neyshabur, Iran.

E-mail: ali.seraj@neyshabur.ac.ir

دوفصلنامه پژوهش‌های میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات فارسی

شاپا چاپی: ۰۷۶-۲۸۲۱۸

شاپا الکترونیکی: ۰۷۷۸-۲۸۲۱

سال سوم، دوره جدید، شماره اول، بهار و تابستان، ۱۴۰۳

نقد و بررسی کارکردی جوایز ادبی در ایران با رویکرد مدل زمینه‌ای

(مطالعه موردی: جوایز ادبی شعر و داستان از ۱۳۷۵ تاکنون)^۱

سیدعلی سراج^{*}، سیدزکریا محمودی رجا، حسین رهاد

۱. دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه نیشابور، نیشابور، ایران.
۲. استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.
۳. کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه نیشابور، نیشابور، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	نهادینه‌شدن فرهنگ مطالعه، ارتقای خلاقیت ادبی و ایجاد انگیزش مثبت در قالب جوایز، ضمن تحقق زمینه‌های جامعه‌پذیری، معرفت‌افزایی، تشکیل شخصیت فردی و اجتماعی؛ نقش مهمی در توسعه دستاوردهای مادی و معنوی تمدن‌ها دارد. در پژوهش حاضر با روش کیفی و بهره‌گیری از رویکرد پژوهشی داده‌بنیاد (گرند تئوری) به این سؤالات اصلی پاسخ داده شد که مهم‌ترین کارکردهای جوایز ادبی در سطح جامعه کدام‌اند؟ آسیب‌های برگزاری جوایز و راهکارهای تحقق مطلوب آن چیست؟ برای پاسخ به سؤالات مذکور، علاوه بر استفاده از منابع اسنادی، با بیش از ۳۰ نفر از صاحب‌نظران درون و برون‌دانشگاهی، افرادی که در حوزه اجرایی جوایز ادبی نقش داشتند یا منتخبان جوایز ادبی در دوره‌های قبلی بودند، مصاحبه عمیق صورت گرفت. پس از گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل در قالب کدگذاری باز و محوری انجام و در نفر دهم، اشباع نظری حاصل شد. نتایج مشخص کرد که کم‌وکیف سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، مستقل‌بودن، برگزاری مستمر جوایز و جشنواره‌های ادبی، در نهادینه‌سازی و کارآمدی آنها نقش مهمی دارد. ارتقای سطوح کمی و کیفی آثار خلاق، معرفت‌افزایی، تقویت ارتباطات اجتماعی و توسعه فضای گفتگویی و نقادی، ترویج مطالبه‌گری و پاسخ‌گویی، آگاهی‌بخشی و جامعه‌پذیرکردن فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی از جمله مهم‌ترین کارکردهای این جوایز است. اعتماد به جشنواره‌ها و جوایز در رشد و بالندگی آنها، ارتقای صنعت نشر و اقبال مخاطبان به جوایز اتفاقی مهم و اثرگذار است.
دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۰۴	کلمات کلیدی: جوایز ادبی، ژانر ادبی، معرفت‌افزایی، تفکر خلاق، گرندتئوری.
پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۰۷	

استناد: سراج، سیدعلی. محمودی رجا، سیدزکریا. رهاد، حسین. (۱۴۰۳). نقد و بررسی کارکردی جوایز ادبی در ایران با

رویکرد مدل زمینه‌ای (مطالعه موردی: جوایز ادبی شعر و داستان از ۱۳۷۵ تاکنون)، دوفصلنامه پژوهش‌های میان‌رشته‌ای

زبان و ادبیات فارسی، سال سوم، دوره جدید، شماره اول، بهار و تابستان ۱۴۰۳: ۲۹-۱.

DOI: 10.30479/IRPLI.2024.20555.1147

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

۱. مقدمه و بیان مسأله

جایزه ادبی، افتخاری است که نهادها، انجمن‌های ادبی، فرهنگستان‌ها و مؤسسات در سطح بین‌المللی یا ملی به برگزیدگان حوزه‌های مختلف ادبیات (شاعران، داستان‌نویسان، نمایشنامه‌نویسان و منتقدان ادبی) اعطا می‌کنند. «پیشینه برگزاری جوایز ادبی در دنیا به بیش از یک قرن می‌رسد. در ایران نیز قریب به شصت سال است که جوایز ادبی برگزار می‌شود؛ اما رشد و گسترش این جوایز، بعد از انقلاب اسلامی و به‌ویژه دهه هشتاد است. علاوه بر نقش مهم در رونق ادبیات، تشویق و ترغیب خالقان آثار ادبی؛ تسهیل دسترسی مخاطبان به آثار ادبی برگزیده؛ رفع فاصله بین پدیدآورنده و مخاطب؛ فراهم کردن زمینه علاقه‌مندی عموم مردم به مطالعه این آثار؛ تقویت حوزه نشر و تشویق پدیدآورندگان آثار ادبی از مهم‌ترین اهداف برگزاری جوایز ادبی است» (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۹).

در دو دهه گذشته در ایران، تحت تأثیر تحولات سیاسی - اجتماعی، شاهد فراز و فرود جوایز ادبی و نوساناتی در این حوزه بودیم. روند برگزاری جوایز ادبی به‌گونه‌ای بوده است که برخی از جوایز طی سالیان گذشته تاکنون استمرار داشته و برخی به دلایل مختلف نتوانسته‌اند به حیات خود ادامه دهند و از جریان فضای ادبی کشور بازماندند. علاوه بر این، در طول سالیان گذشته، همواره از سوی منتقدان درون و برون دانشگاهی درباره شیوه برگزاری جوایز ادبی، فرایند داوری، میزان اعتبار جایزه اهداشده، تأثیر جایزه بر کیفیت آثار بعدی برگزیدگان، رونق بازار نشر و میزان جذب مخاطب، نقد و نظرهای فراوانی بوده است.

بسیاری از جوایز ادبی موفق، نظیر جایزه ادبی هوشنگ گلشیری، به‌علت کمبود منابع بعد از چند دوره برگزاری متوقف شدند. آسیب‌شناسی جوایز در چارچوب پژوهش داده‌بنیاد و بهره‌مندی از دیدگاه‌های منتقدان و صاحب‌نظران، خارج از تقسیم‌بندی‌ها و گروه‌بندی‌های رایج، راهکارهای اساسی جهت تقویت کارآمدی جوایز ادبی ارائه می‌دهد.

نظر به تأثیر جوایز ادبی بر پویایی فضای ادبی کشور و ایجاد انگیزه برای نویسندگان، شاعران و مخاطبان آثار ادبی؛ بررسی نحوه برگزاری، آسیب‌شناسی و ارائه راهکار در این زمینه، کارآمدی آن را در عرصه اجتماع و فرهنگ دوچندان می‌کند. برپایه موارد یادشده و باتوجه به میزان نقد و نظرهایی که تاکنون درباره جوایز ادبی مطرح شده است، مسأله اصلی نوشتار حاضر، ابتدا، آسیب‌شناسی نحوه برگزاری جوایز ادبی است، سپس کوشش می‌شود ضمن بررسی مسائل و مشکلات موجود، عوامل مؤثر بر کارآمدی جوایز ادبی و کیفیت آن را بسنجد.

۲. پیشینه پژوهش

در باره جوایز ادبی در ایران تاکنون به شیوه‌های مختلفی، معرفی، نقد و تحقیق صورت گرفته است. از سال ۱۳۷۵ بدین سو که جوایز ادبی شعر و داستان رواج یافت و مورد توجه انجمن‌های ادبی قرار گرفت، پژوهش‌های اندکی در این مورد صورت گرفت. مژگان عیاری در مقاله «نیم‌نگاهی به جوایز ادبی» به اهمیت جوایز ادبی از منظر اثرگذاری بر مخاطب پرداخته است و معتقد است جوایز باید سبب رونق رقابت در عرصه خلاقیت ادبی شود (عیاری، ۱۳۸۵: ۱۰۲). کمی بعد، سالور ملایری در مقاله «متنی به نام جایزه ادبی: نگاهی و اسازانه به جوایز ادبی با تکیه بر جایزه ادبی جلال»، ضمن ارزیابی جایزه ادبی جلال آل‌احمد به نقد رویکرد این جایزه از منظر اهداف تعیین شده می‌پردازد (ملایری، ۱۳۸۹: ۶۴-۶۵). یک سال بعد، انسیه موسویان در مقاله «کمک کن مثل باران به کشف یک جوانه: شعر کودک و نوجوان با نگاهی به جوایز و جشنواره‌های ادبی»، به بررسی و تبیین جایگاه شعر کودک و نوجوان در این جشنواره‌ها پرداخته و بر اهمیت این جوایز در تشویق برگزیدگان برای ادامه مسیر آفرینش ادبی تأکید کرده است (موسویان، ۱۳۹۰: ۷۳-۷۶). بعدتر، فرشته سپهر، کامران فانی و زهرا حسینی جوادی در پژوهشی با عنوان «روند ارائه جوایز کتاب در ایران از آغاز تاکنون»، به بررسی سابقه جوایز کتاب پرداخته، با نگاهی نقادانه، به سهم اندک کتاب‌هایی با موضوعات هنری و ادبی در این جوایز اشاره می‌کنند (سپهر، فانی و حسینی جوادی، ۱۳۹۵: ۴۱-۵۶). در همان سال، محمدجواد عرفانی بیضایی و مجتبی جعفرپور در مقاله «جایزه ادبیات نوبل و ناکامی‌های ادبیات فارسی»، عواملی نظیر کمبود انتشارات، کم‌کاربودن نویسندگان ایرانی، نبود فرهنگ مطالعه در ایران، معیشت و بی‌توجهی به نویسندگی به‌عنوان یک شغل را از دلایل ناکامی‌ها برشمرده‌اند (عرفانی بیضایی و جعفرپور، ۱۳۹۵: ۲۵۱۵-۲۵۴۳). یک سال بعد، علیرضا آقایی‌نژاد در یادداشت «آسیب‌شناسی ادبیات داستانی ایران: بازار مکاره ادبیات» در سایت مد و مه، به بررسی تحولات ادبیات داستانی پرداخته و ضمن نقد نحوه انتخاب برگزیدگان، به عوامل مهم مؤثر در انتخاب آنها، از جمله اعمال نفوذ مدرسان کارگاه‌های داستان‌نویسی اشاره کرده است (آقایی‌نژاد، ۱۳۹۶). همان سال، سیدسعیدرضا طباطبایی در کتابچه «جوایز ادبی غیردولتی در ایران»، ضمن معرفی جوایز ادبی غیردولتی، به بررسی اهمیت جوایز ادبی و عوامل مؤثر در توسعه فرهنگ کتاب‌خوانی و صنعت نشر پرداخته است (طباطبایی، ۱۳۹۶). یک سال بعد، آنژیلا عطایی در یادداشت «آسیب‌شناسی جوایز شعر در ایران: آیا جوایز ادبی باگذشت زمان مقبولیت خود را ازدست داده‌اند؟» در خبرگزاری ایبنا، با نگاهی آسیب‌شناسانه، به بررسی و تحلیل جایگاه جوایز شعر در ایران پرداخته است (عطایی، ۱۳۹۷). کمی بعد، گیتی صفرزاده در سه یادداشت جداگانه در سایت وینش با عناوین «نگاهی به حواشی پیرامون جایزه نقد ادبی، هفتمین دوره جایزه جلال آل‌احمد» (صفرزاده، ۱۳۹۹ الف)، «نگاهی به جوایز ادبیات داستانی پس از انقلاب» (صفرزاده، ۱۳۹۹ ب) و «فهرست آثار برگزیده جوایز ادبی: هوشنگ گلشیری، یلدا، هفت‌اقلیم، جلال آل‌احمد، احمد محمود، مهرگان» (صفرزاده، ۱۳۹۹ ج) به بررسی و تحلیل جوایز ادبی، از جمله جلال آل‌احمد و

فهرست‌بندی این جوایز پرداخته و به عواملی مانند معیار و استمرارنداشتن این جوایز اشاره کرده است. بعدتر، داریوش مطلبی در مقاله «آسیب‌شناسی جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران؛ مبتنی بر موردکاوی» به بررسی و تحلیل آسیب‌های جایزه کتاب سال پرداخته است. وی همپوشانی این جایزه با دیگر جوایز و مشخص نبودن جایگاه جایزه کتاب سال را در میان این جوایز از عوامل مهم مؤثر در کاهش شأن کتاب سال می‌داند (مطلبی، ۱۴۰۲: ۲۰۷-۲۳۸).

وجه متمایز پژوهش حاضر این است که ضمن مبنا قرار دادن مبانی نظری تحقیقات قبلی، جایزه ادبی را با روش چندبعدی (منابع اسنادی، کتابخانه‌ای، اینترنتی، مجلات و، از همه مهم‌تر، مصاحبه عمیق با صاحب‌نظران) از دهه ۷۵ تاکنون، بررسی آسیب‌شناسانه کند و درانتها راهکاری مطلوب جهت تحقق کارکرد و کارویژه‌های این مسأله در ساحات فرهنگی، علمی - پژوهشی و اجتماعی ارائه دهد.

۳. مفهوم‌شناسی و مدل مفهومی تحقیق

آثار ادبی، تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی بر معرفت‌افزایی، انگاره‌سازی و فهم واقعیت‌های جهان، برساخته‌های پایدار و، به‌طورکلی، تعالی و تکریم شخصیت و منزلت فردی - اجتماعی افراد دارد. «شکل‌گیری جوایز ادبی در جهان، هم‌زمان با افزایش مخاطبان و تولیدات ادبی و همچنین تبدیل شدن نشر کتاب به یک صنعت است. افزایش تعداد نویسندگان، رقابتی شدن فضای تولید خلاقه، تفکیک ژانرها و شکل‌گیری نوع‌های تازه نوشتار ادبی و تخصصی شدن حوزه فعالیت نویسندگان ازجمله اتفاقاتی بود که نیازهای جدیدی را در جامعه فرهنگی ایجاد می‌کرد. جوایز ادبی، نیاز مشترک جامعه نویسندگان، سرمایه‌گذاران و فعالان صنعت نشر و مخاطبان، فضای مناسبی برای تشویق نویسندگان و ترغیب آن‌ها به تداوم فعالیت‌های فرهنگی و تولید خلاقه بود؛ مخاطبان را نیز به مطالعه علاقه‌مند می‌ساخت و، درعین‌حال، پیشنهادهایی برای مطالعه، از میان کثرت کتاب‌های منتشرشده، به خوانندگان مشتاق ارائه می‌داد و چرخه اقتصاد را نیز به گردش درمی‌آورد» (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۱۱).

قریب به شصت سال است که جوایز برگزار می‌شوند؛ اما رشد و گسترش جوایز ادبی بعد از انقلاب اسلامی و به‌ویژه در دهه هشتاد متمرکز شده است. سال‌های پایانی دهه هفتاد، اوج شکل‌گیری جوایز ادبی در حوزه شعر و داستان بود؛ به همین دلیل قلمرو موضوعی پژوهش حاضر بررسی جوایز ادبی حوزه شعر و داستان است. این قلمرو، محدوده زمانی سال ۱۳۷۵ تاکنون را پوشش می‌دهد. به‌دلیل اینکه با گذر از دهه هفتاد، در دهه هشتاد و نود بر تعداد جوایز ادبی بسیار افزوده شد، محور و مبنای پژوهش حاضر، جوایز برجسته‌ای است که اولاً به شعر و داستان اختصاص داشته باشد، ثانیاً در سطح ملی برگزار شود. شایان ذکر است، پژوهشی که به‌طوردقیق همه جوایز ادبی را معرفی کرده باشد، وجود ندارد؛ لذا گزیده‌ای از این جوایز در جدول ذیل معرفی شده‌اند.

جدول شماره ۱. جوایز ادبی

عنوان جایزه	سال شکل گیری	نوع جایزه	وابستگی	درباره جایزه
جایزه شهید حبیب غنی پور	۱۳۷۶	ادبیات داستانی	اصحاب مسجد جوادالائمه با محوریت امیرحسین فردی	جایزه شهید حبیب غنی پور هر سال با بررسی آثار داستانی تألیفی در بخش های کودک، نوجوان و بزرگسال برگزار می شود. این جایزه به ابتکار زنده یاد امیرحسین فردی و با همکاری شورای نویسندگان مسجد جوادالائمه (ع) برگزار می شود. اوایل تنها به آثار داستانی در حوزه دفاع مقدس توجه می کرد و پس از مدتی به آثار داستانی با موضوع آزاد هم توجه کرد. برنده جایزه، مبلغ خاصی نمی گیرد؛ اما گردانندگان جایزه برای حمایت و شناساندن نویسندگانشان تلاش می کنند.
جایزه ادبی مهرگان ادب (پکا)	۱۳۷۸	ادبیات داستانی	مؤسسه پخش و توسعه کتاب ایران	این جایزه، از قدیمی ترین جایزه های مستقل و خصوصی ایران است و تنها جایزه غیردولتی است که علاوه بر بخش های داستان و رمان، در حوزه محیط زیست و علم نیز جایزه اهدا می کند.
جایزه منتقدان و نویسندگان مطبوعات	۱۳۷۹	ادبیات داستانی	روزنامه نگاران	این جایزه به همت برخی از روزنامه نگاران از سال ۱۳۷۹ فعالیت خود را آغاز کرد و یکی از جوایز معتبر و معروف به مربع جوایز ادبی ایران بود. این جایزه پس از ۱۰ دوره برگزاری، در سال ۱۳۸۹ تعطیل شد (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۲۱).
جایزه شعر امروز ایران (شعر کارنامه)	۱۳۸۰	شعر	مؤسسه فرهنگی هنری کارنامه	این جایزه را مؤسسه فرهنگی هنری کارنامه در سال ۱۳۸۰ راه اندازی کرد. هدف این جایزه انتخاب کتاب شعر سال بود. جایزه پنج دوره برگزار شد و با تعطیلی مجله کارنامه، فعالیت این جایزه نیز متوقف شد (همان: ۲۳).
جایزه بنیاد هوشنگ گلشیری	۱۳۸۰	ادبیات داستانی	بنیاد هوشنگ گلشیری	این جایزه در سال ۱۳۸۰ به همت بنیاد هوشنگ گلشیری تأسیس شد. جایزه ادبی گلشیری از معروف ترین جوایز بخش خصوصی بود که بعد از ۱۳ دوره برگزاری با افت و خیزها و حواشی فراوان، سرانجام در سال ۱۳۹۳ تعطیل شد. بنیاد گلشیری دلیل این توقف را کمبود منابع مالی و انسانی عنوان کرد (صفرزاده، ۱۳۹۹: ب).
جایزه قلم زرین	۱۳۸۱	ادبیات داستانی و شعر	انجمن قلم ایران	جشنواره قلم زرین بادوام ترین و، درعین حال، معتبرترین و گران ترین جایزه غیردولتی کشور است. این جایزه را انجمن قلم ایران هر ساله هم زمان با روز ملی قلم برگزار می کند. جایزه قلم زرین، حوزه های ادبی از جمله نقد و پژوهش ادبی، داستان بزرگسال، شعر بزرگسال، داستان کودک و نوجوان، شعر کودک و نوجوان را ارزیابی می کند.
جایزه ادبی صادق هدایت	۱۳۸۱	ادبیات داستانی	بنیاد صادق هدایت	این جایزه را دفتر هدایت و وبگاه سخن راه اندازی کرد. جایزه ادبی هدایت به داستان های کوتاه رسیده به دبیرخانه جایزه تعلق می گیرد.
جایزه ادبی یلدا	۱۳۸۱	ادبیات داستانی	با همکاری انتشارات کاروان و اندیشه سازان	جایزه ادبی یلدا از جوایز ادبی خصوصی ایران بود. این جایزه را انتشارات کاروان و مؤسسه فرهنگی - انتشاراتی اندیشه سازان در سال ۱۳۸۱ بنیان گذاری کردند. جایزه ادبی یلدا پس از ۴ دوره، دیگر برگزار نشد.
جایزه بهرام صادقی	۱۳۸۲	ادبیات داستانی	وبسایت ادبی خوابگرد	این جایزه، نخستین جایزه اینترنتی داستان کوتاه ایران است. نویسندگان علاقه مند به زبان فارسی از سراسر دنیا می توانند در این جایزه شرکت کنند.
جایزه ادبی والس	۱۳۸۲	داستان کوتاه و شعر	سایت ادبی و فلسفی والس	این جایزه را می توان نخستین جایزه فضای مجازی فارسی زبان دانست. از سال ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۸ در ۴ دوره با ۴ موضوع مختلف (داستان کوتاه، نقد ادبی، شعر، رمان های منتشر نشده) برگزار شد. این جایزه نیز با محدودیت هایی که ایجاد شده بود، تعطیل شد (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۲۲).

جایزه پروین اعتصامی	۱۳۸۳	ادبیات داستانی و شعر	مؤسسه خانه کتاب ایران	این جایزه باهدف بزرگداشت مقام و شخصیت شاعر نامدار ایران پروین اعتصامی، رشد و اعتلای خلاقیت‌ها و آفرینش‌های ادبی بانوان، معرفی چهره‌های شاخص زنان ادیب در عرصه زبان و ادب فارسی، همه‌ساله در سال‌روز تولد پروین اعتصامی برگزار می‌شود. این جایزه در حوزه‌های شعر، ادبیات داستانی، ادبیات نمایشی، پژوهش‌های ادبی و ادبیات کودک برگزار می‌شود.
جایزه ادبی واو	۱۳۸۲	ادبیات داستانی	انجمن مطالعاتی آثار داستانی متفاوت	این جایزه هر سال به متفاوت‌ترین آثار ادبیات داستانی در فرم ساختاری، روایت و قصه‌پردازی تعلق می‌گیرد.
جایزه هنر و ادبیات گمانه‌زن	۱۳۸۴	ژانرهای فانتزی و تخیلی	نشر پیدایش و مجله سپید	این جایزه، قدیمی‌ترین جایزه ادبیات ژانری شناخته می‌شود که در ابتدا، مسابقه داستان‌نویسی علمی-تخیلی و فانتزی نام داشت و در سال ۱۳۸۹ به هنر و ادبیات گمانه‌زن تغییر نام یافت و در سال ۱۳۹۳ پس از ۷ دوره برگزاری تعطیل شد.
جایزه شعر خبرنگاران	۱۳۸۴	شعر	روزنامه‌نگاران حوزه شعر	این جایزه را روزنامه‌نگاران حوزه شعر از سال ۱۳۸۴ با رویکرد انتخاب کتاب شعر سال راه‌اندازی کردند. داوران این جایزه را نیز روزنامه‌نگاران شاعر تشکیل می‌دهند. این جایزه از کم‌حاشیه‌ترین جوایز حوزه شعر به حساب می‌آید (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۲۴).
جایزه روزی روزگاری	۱۳۸۵	ادبیات داستانی	مدیا کاشیگر	جایزه روزی روزگاری باهدف کمک به ارتقای آفرینش داستانی و کتاب‌خوانی و منحصراً با پشتیبانی مادی بخش خصوصی، در اردیبهشت هر سال، به بهترین آثار تعلق می‌گیرد که گذشته از ارزش ادبی، قابلیت بالقوه جلب مخاطب عام و کمک به ارتقای سطح کتاب‌خوانی را داشته باشند. این جایزه دارای بعد بین‌المللی است و از نویسندگان معروف جهان؛ جان بارت، پل استر و یودیت هرمان توانستند برگزیده این جایزه لقب بگیرند (همان: ۲۱).
جایزه ادبی جلال آل‌احمد	۱۳۸۷	ادبیات داستانی	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی / مؤسسه خانه کتاب	جایزه کتاب سال از ۱۳۶۲ هر ساله در حیطه تألیف و ترجمه در رشته‌های مختلف اهدا می‌شود؛ اما این جایزه دولتی التفات چندانی به بخش ادبیات داستانی نداشت و شاید همین باعث شد که بخش دولتی از سال ۱۳۸۷ جایزه‌ای برای ادبیات داستانی با نام «جایزه جلال آل‌احمد» برگزار کند (صفرزاده، ۱۳۹۹ ب). این جایزه در آذرماه هر سال، مقارن با تولد جلال آل‌احمد، برگزار می‌شود. آثار انتخاب‌شده باید در یکی از چهار گروه «داستان بلند و رمان»، «مجموعه داستان کوتاه»، «نقد ادبی» و «مستندنگاری» قرار گیرند تا بتوانند با سایر کتاب‌ها به رقابت بپردازند.
جایزه شعر زنان ایران (خورشید)	۱۳۸۷	شعر	عده‌ای از زنان شاعر	این جایزه را عده‌ای از زنان شاعر باهدف انتخاب بهترین کتاب شعر سروده زنان در سال ۱۳۸۷ پایه‌گذاری کردند و ۴ دوره نیز برگزار شد. آخرین دوره برگزاری این جایزه در سال ۱۳۹۲ بود؛ اما علت عدم برگزاری جایزه به‌صورت رسمی اعلام‌نشده است (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۲۴).
جایزه نیما	۱۳۸۸	شعر	عده‌ای از شاعران	این جایزه را عده‌ای از شاعران جوان در سال ۱۳۸۸ باهدف انتخاب کتاب شعر سال پایه‌گذاری کردند و به شعرها و نقدهای منتشرشده در مجلات و سایت‌های ادبی اهدا می‌شود. جایزه نیما بعد از ۴ دوره برگزاری، بدون اعلام علت خاصی از ادامه فعالیت بازمانده است.
جایزه هفت‌اقلیم	۱۳۸۹	ادبیات داستانی	مؤسسه فرهنگی هنری هفت‌اقلیم	این جایزه ادبی هر ساله به کتاب‌های منتشرشده در زمینه ادبیات داستانی (رمان و مجموعه داستان)، در حیطه زبان فارسی در ایران اهدا می‌شود. این جایزه یکی از محدود جایزه‌های ادبی مستقل ایران است که کماکان فعالیت می‌کند. در ابتدا به داستان‌های کوتاه منتشرشده اختصاص داشت؛ اما بعد از یک دوره مقدماتی داستان کوتاه، تغییر مسیر داد و به جمع جوایز کتاب‌های منتشرشده پیوست.
جایزه شعر احمد شاملو	۱۳۹۴	شعر	مؤسسه الف. بامداد	این جایزه به همت مؤسسه الف. بامداد برای انتخاب برترین کتاب شعر سال در زمینه شعر آزاد و مدرن در سال ۱۳۹۴ راه‌اندازی شده است.

جایزه داستان احمد محمود	۱۳۹۶	ادبیات داستانی	عده‌ای از نویسندگان	جایزه احمد محمود را نخستین بار در سال ۱۳۹۶، محمد کامرانی، محمدحسن شهسواری و مهدی یزدانی خرم پایه‌گذاری کردند. این جایزه به آثاری که در زمینه برقراری ارتباط با مخاطب، توجه ویژه به داستان‌پردازی و قصه جذاب، رویکرد رئال و به‌روز به جامعه، توجه به داستان‌نویسی بومی و ایرانی‌بیشترین امتیاز را کسب کند، اعطا می‌شود (محمودی، ۱۳۹۶).
-------------------------	------	----------------	---------------------	---

به دلیل نقش غیرقابل‌انکار آثار ادبی در تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی هر کشور، توجه به این آثار، نقشی پررنگ در جذب مخاطبان و تقویت آفرینش خلاق ادبی خواهد داشت. بنیاد جایزه نوبل، مهم‌ترین ویژگی‌های آثار ممتاز ادبی را به شرح ذیل برشمرده است:

۱. داشتن تخیلات قوی؛ ۲. واقع‌گرایی؛ ۳. توجه به مشکلات بشر؛ ۴. داشتن اندیشه آرمان‌خواهی و آزاداندیشی؛ ۵. حماسه‌گرایی؛ ۶. خلاق‌بودن؛ ۷. حقیقت‌جویی و کمال‌خواهی؛ ۸. داشتن احساسات قوی و زیبا؛ ۹. داشتن توانایی خاص نوشتن؛ ۱۰. تاریخ‌نگاری؛ ۱۱. توانایی توصیف‌گرایی موفق و روایت‌گری؛ ۱۲. روان‌بودن و شور و شوق داشتن یک اثر (بیضایی و جعفرپور، ۱۳۹۵: ۲۵۲۱).

جوایز ادبی در دنیا کارکردهای متفاوتی نظیر جذب مخاطبان و رواج آثار ادبی بین مخاطبان، رونق بازار نشر، تأثیر بر ترجمه آثار، ایجاد موقعیت فرهنگی، اجتماعی و مالی بهتر برای نویسندگان و تولید آثار خلاقه و حرفه‌ای دارد (ر.ک. شاو، ۲۰۱۸).

علاوه‌بر موارد ذکرشده، کارکردهای جوایز ادبی در ایران شامل ترویج کتاب‌خوانی؛ معرفی اهل قلم و نویسندگان؛ کمک به اقتصاد نشر؛ ایجاد فضای گفت‌وگوی فرهنگی؛ کمک به رونق تألیف؛ شناسایی استعدادها و بزرگداشت اهل قلم است (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۱۶-۱۷). نبود یک سیستم مشخص و پویا در برگزاری جوایز ادبی، شفاف‌نبودن رویکردهای ادبی و گاه نداشتن تعریف مشخص از مفاهیم ارزشی، از جمله تفاوت‌های جوایز در ایران با نمونه‌های معتبر جهانی است.

در صورتی که جوایز ادبی برپایه کیفیت‌بخشی و بهره‌مندی از نظر منتقدان و صاحب‌نظران برگزار شود، می‌تواند در ترویج زمینه تولید آثار خلاقه بومی، تقویت ادبیات ملی و شناساندن چهره‌های جدید و جوان در عرصه آفرینش‌های ادبی نقشی بی‌بدیل داشته باشد (قاسم‌زاده، ۱۴۰۱). جوایز ادبی می‌تواند زمینه هم‌فکری و هم‌افزایی بین منتقدان، نویسندگان، شعرا و هنرمندان را از طریق دعوت از منتقدان صاحب‌نام به همکاری برای داوری و ارزیابی علمی و مشارکت در کمیته‌های علمی فراهم کند (همان).

جوایز ادبی در کنار شناسایی آثار برتر ادبی و نقش پررنگی که در توسعه اقتصاد فرهنگ دارند، نقشی مهم در حوزه دیپلماسی فرهنگی بر جای می‌گذارند؛ صدای گروه‌های مردمی هستند و در ایجاد ارتباط مؤثر و پویا با فرهنگ‌های دیگر نقش ایفا می‌کنند. اگر جوایز ادبی دارای بخش بین‌المللی باشند، عملاً موجب ارتباطات نویسندگان ایرانی و سایر کشورها خواهد شد و زمینه‌ساز ارتباطات فرهنگی بین جوامع خواهد

بود (طباطبایی، ۱۳۹۶: ۳۰-۳۱). در مجموع، کارکردهای زیر، یک مفاهیم شبکه‌ای به هم مرتبط برای تجزیه و تحلیل آسیب‌شناسی جوایز ادبی در جمهوری اسلامی از سال ۷۵ تاکنون قلمداد می‌شود (نمودار ۱):

نمودار شماره ۱. مفاهیم کارکردی جوایز ادبی (نگارندگان)

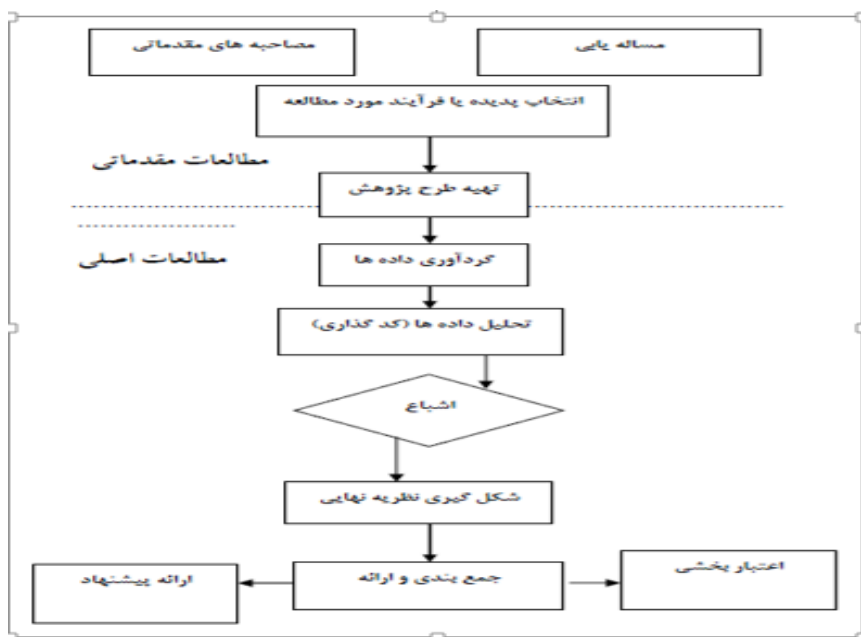
۴. روش تحقیق

در این پژوهش به موازات اهداف و سؤال‌های پژوهش، از چندین منبع برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. بخش اول، محققان و صاحب‌نظران علمی و اجرایی بودند که در این حوزه هم صاحب مقاله و آثار پژوهشی فاخرند و هم از برگزارکنندگان جوایز ادبی طی سالیان گذشته بوده‌اند؛ این گروه، منبع اولیه و اصلی گردآوری اطلاعات در خصوص شناخت مؤلفه‌ها به شمار می‌آیند. بخش دوم جامعه پژوهش در فاز کیفی، اسناد و آثار مکتوب نگارش شده در مورد مبانی نظری است که با مطالعه آن‌ها، مؤلفه‌های مورد نظر کشف گردید. در واقع منابع کتابخانه‌ای، اینترنتی، اسنادی و فضای مجازی در راستای تعمیق‌بخشی و تکمیل اطلاعات جامعه بخش اول (نخبگان و افراد صاحب‌نظر) عمل می‌کند.

در پژوهش کیفی، جنس نمونه‌گیری محقق متفاوت از پژوهش کمی است. در تکنیک تحلیل گردن‌دثوری، نمونه‌گیری نظری مطرح است؛ محقق نمونه‌گیری را تا جایی ادامه می‌دهد که اشباع نظری صورت بگیرد و نمونه برای تحلیل موردها کفایت کند. همچنین، روش نمونه‌برداری، نظری است. در این

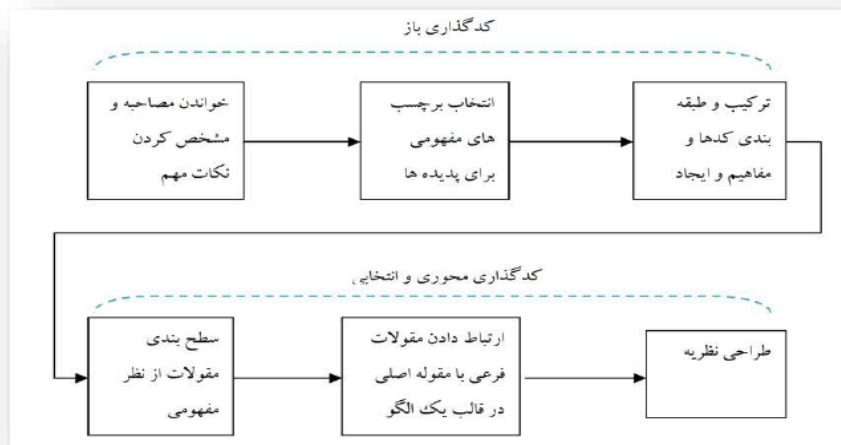
پژوهش با بیش از ۳۰ نفر از استادان و فعالان این حوزه، مصاحبه صورت گرفت که در مصاحبه دهم، اشباع نظری حاصل شد.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از رویکرد پژوهشی گزندتئوری استفاده شد. نظریه داده‌بنیاد را ابتدا در سال ۱۹۶۷ م. گلیزر و اشتراوس ابداع و در کتاب مشهور خود با عنوان «کشف نظریه داده‌بنیاد» منتشر کردند. داده‌بنیاد، یک روش‌شناسی اکتشاف نظریه استقرایی است که ویژگی‌های عمومی یک موضوع را مشخص می‌کند و به صورت هم‌زمان، چارچوب خود را بر مشاهدات یا داده‌های تجربی استوار می‌سازد (گلیزر و اشتراوس، ۱۹۶۷: ۳۲، اشتراوس و کورین، ۱۳۹۷، دانایی‌فرد و همکاران، ۱۳۸۶: ۲۷). در این روش، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها و نظریه احتمالی نهایی، با یکدیگر ارتباط نزدیکی دارند و محقق به جای پیش فرض گرفتن یک نظریه، به داده‌ها اجازه می‌دهد تا نظریه را پدیدآورند (محمودی رجا، ۱۳۹۹: ۸۵). در این رویکرد، نخست جهت‌گیری پژوهش، بنیادی است (ایجاد درک بهتر پدیده‌ها برای دست‌یابی به نظریه). دوم، فلسفه یا پارادایم حاکم بر پژوهش از نوع تفسیری است و مبانی فلسفی آن پدیدارشناختی است. سوم، رویکرد پژوهش استقرایی است که با خلاقیت، مفاهیم را در قالب مقوله‌ها و قضیه‌ها تدوین می‌نماید. چهارم، هدف این پژوهش اکتشافی است که به کشف و شناسایی متغیرهای مهم و ارائه فرضیه‌هایی برای تحقیق بیشتر می‌پردازد (کرسول، ۱۳۹۸، به نقل از مرادی و محمودی رجا، ۱۴۰۱: ۶۵ - ۷۲). یکی از مهم‌ترین فرآیند این تحقیق، استفاده از تاکتیک سه‌گانه کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) است. مراحل و فعالیت‌های پژوهش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد در نمودار زیر نشان داده شده است (نمودار ۲):

نمودار شماره ۲. مراحل پژوهش داده‌بنیاد
(دانایی‌فرد و اسلامی، ۱۳۸۹: ۴۵ - ۴۷).

به‌رغم اینکه برای اطمینان کامل تعداد ۳۰ مصاحبه صورت گرفت، در نفر دهم پس از اشباع نظری به کدگذاری و تجزیه تحلیل متن اجرا شده اقدام گردید. در نمودار زیر مسیر اجرای تجزیه و تحلیل داده‌ها در تحقیق حاضر آمده است (نمودار ۳):

نمودار شماره ۳. مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها
(فراستخواه، ۱۳۹۶: ۲۲۰ - ۲۴۲، پورسلیم و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۹).

۵. یافته‌های توصیفی تحقیق^۲

در جدول زیر مشخصات کلی افراد مصاحبه شده در فاز کیفی آورده شده است (جدول شماره ۲):

ردیف	تحصیلات	شغل و ویژگی برجسته
۱.	کارشناسی ارشد	مدرس دوره‌های داستان‌نویسی، خبرنگار، مدیرمسئول نشریه الفبا، برگزیده چندین دوره از جوایز داستان.
۲.	دکتری	استاد تمام و عضو هیأت علمی دانشگاه، منتقد ادبی، عضو هیأت مدیره انجمن نقد ادبی ایران.
۳.	کارشناسی	نویسنده (از داستان‌نویسان برجسته ایران)، پژوهشگر داستان، مترجم، مدرس داستان، برنده چندین جوایز ادبی، داور چندین دوره جوایز ادبی.
۴.	کارشناسی	نویسنده، کتاب شایسته تقدیر در جایزه جلال آل احمد، دبیر علمی جایزه ادبی مشهد.
۵.	دکتری	استاد تمام و عضو هیأت علمی دانشگاه، نویسنده برگزیده در زمینه نقد ادبی، سردبیر مجلات علمی-پژوهشی، داور چندین دوره جایزه ادبی، برگزیده جایزه ادبی جلال.

ردیف	تحصیلات	شغل و ویژگی برجسته
۶.	دکتری	عضو هیأت علمی دانشگاه، تقدیر شده جایزه جلال در بخش نقد ادبی، دارنده مدال طلای المپیا ادبی، مؤلف برگزیده در جشنواره‌های ادبی.
۷.	کارشناسی	شاعر و منتقد ادبی، عضو شورای نویسندگان مجله آناهید، از دبیران اجرایی اولین دوره جایزه شعر نیما.
۸.	دکتری	عضو هیأت علمی و استاد تمام دانشگاه، نویسنده و پژوهشگر زبان و ادبیات فارسی، برگزیده جوایز ادبی.
۹.	کارشناسی ارشد	نویسنده، رئیس هیأت داوران ششمین دوره مسابقه ملی افسانه‌ها، برنده چندین جایزه داستان، داور چندین دوره جوایز ادبی.
۱۰.	دکتری	عضو هیأت علمی دانشگاه، نویسنده و پژوهشگر زبان و ادبیات فارسی، برگزیده جشنواره نقد کتاب.

افراد مذکور، شخصیت‌هایی صاحب‌نظر، منتقد و فعال بودند که هم در حوزه مسأله این تحقیق آثار پژوهشی داشته‌اند و هم برای حل و فصل مسأله ارتقای جوایز ادبی در حوزه‌های مختلف دغدغه‌مند هستند. برخی از آنان، در حوزه اجرایی، جزو داوران، برگزارکنندگان و افراد منتخب جوایز ادبی کشور بوده‌اند. برای رسیدن به محورهای معتبر برای پاسخ به سؤالات پژوهش، با این افراد مصاحبه عمیق صورت گرفت و دغدغه‌ها، پیشنهادها و راهکارهای آنان جمع‌آوری و نکات کلیدی آنها استخراج و در فرآیند کدگذاری استفاده شد. بنا بر فرآیند روش کیفی و راهبرد گزندتئوری، مبنای کار، «اشباع نظری» بود. بدین صورت که پس از اجرا و کدگذاری صحبت‌های این افراد، به داده‌های تکراری توجه نمی‌شود. در همین چارچوب، در نفر دهم به اشباع نظری رسیدیم؛ ولی برای استحکام بیشتر و مطلوب‌تر به دیدگاه‌های ۳۰ نفر از این افراد استناد شده است. در زیر به برخی از مهم‌ترین نکات ارائه‌شده در خلال صحبت‌های آنها برای پاسخ به محورها (مؤلفه‌های مؤثر، راهکارها و راهبردها و...)، جهت ارتقا و بهبود سازوکار جوایز ادبی و... در قالب کدگذاری باز و اولیه اشاره می‌شود (جدول شماره ۳):

کدهای اولیه (مفاهیم)	نکات کلیدی و شاخص‌های گرفته‌شده از صحبت‌های مصاحبه‌گر
ارتقای جایگاه و منزلت افراد	در حقیقت این‌ها می‌توانند پلنفرما و جایگاه‌هایی باشند تا نویسنده و اثرش مورد توجه قرار بگیرد و طبیعتاً مخاطبان بیشتری داشته باشد.
تشکیل محفل‌های ادبی	در یک جمع خاصی معمولاً این جوایز را دنبال می‌کنند، پیگیری می‌کنند که بیش‌تر هم انجمن‌ها و محافل ادبی هستند که به‌طور مستمر با داستان و ادبیات روز سروکار دارند. طبیعتاً دنبال این جوایز ادبی هم می‌روند و به کتاب‌ها توجه می‌کنند.
انعکاس جامع دیدگاه‌ها	باید دقت کنیم که هر جایزه‌ای دیدگاه تعداد محدودی از منتقدان و متصدیان را راجع به اثر منعکس می‌کند و لزوماً دربرگیرنده همه آرا و نظریات مختلفی نیست که از جایگاه‌های متفاوت به ادبیات داستانی نگاه می‌کنند.
برجستگی چیش ادبی	در حقیقت یک نوع چیش در هر جایزه ادبی ایجاد می‌شود. یک عده‌ای، یک تفکری، از بین کتاب‌های منتشرشده در یک دوره مشخص، چند کتاب را برجسته‌تر اعلام می‌کنند.

قابلیت اثرگذاری	اعتبار یک اثر اولاً یک مفهوم تاریخی و دوره‌ای است و ثانیاً بستگی به نوع و به‌اصطلاح، گسترش مخاطب دارد که این اثر در چه زمینه و سطحی از مخاطب تأثیرش بیش‌تر است.
کیفیت اعتبار جوایز ادبی	باید دید که اساساً اعتباردهی جایزه‌های ادبی بیش‌تر به ادبیات نخبه‌گرا یا ادبیات تفکر توجه دارد یا ادبیات عامه‌پسند.
انسجام فکری و معرفتی	در مورد تجمیع جوایز ادبی باید اولاً نگاه بکنیم ببینیم انسجام در کل جامعه ایران نسبت به ادبیات داستانی و شعر به‌طورکلی وجود دارد.
تدوین چشم‌انداز و استراتژی مطلوب	مهم‌ترین فقدان چشم‌انداز مناسب است. البته فقدان چشم‌انداز مناسب به یک نگاه راهبردی درمورد ادبیات و نوع انعکاس ادبیات زمانه در این‌گونه جوایز و اهداف آن نظر دارد.
برگزاری نامرتب	به‌جز جوایز دولتی که تا جایی که من الان حضور ذهن دارم، یکی از آنها مرتب برگزار می‌شود؛ بقیه جوایز خصوصی تابع شرایط بسیار ناپایدار و نامتغیر و متغیر جامعه هستند.
محدودیت برگزاری و جهت‌دهی سیاسی	علت این‌که محدود برگزار می‌شود، این است که حاکمیت سیاسی به این جهت میل می‌کند که بر تمام حوزه‌ها نظارت و کنترل داشته باشد.
سیاست‌زدگی علمی	طبیعتاً وقتی از این حوزه خارج می‌شود، اگر با حاکمیت سیاسی زاویه پیدا کند، طبیعتاً دچار مشکل خواهد شد و برایش مانع تراشیده می‌شود.
ناتوانی مالی	دلایل بعدی آن هم مثل همه نهادهای غیردولتی، در حقیقت، عدم امکان فراهم کردن بودجه است.
ژانربندی آثار	اصل ژانربندی آثار لازم است.
وضعیت سیاسی - اجتماعی در حال گذار	به نظر من ژانربندی در جامعه‌ای که هنوز خودش به لحاظ فرهنگی دوران گذار رو طی می‌کند، ژانربندی دقیقی نمی‌شود.
تصمیمات غیر شفاف	خیلی روشن نیست؛ برخی از مسائل عرفی حل می‌شود، برخی از مسائل با شیوه‌های، به‌اصطلاح، غیردموکراتیک حل می‌شود.
شاخص‌های محدود و نامعتبر	آثار رسیده را عده محدودی سنجش و داوری می‌کند؛ بنابراین نمی‌تواند نماینده کلیه افراد، اصلاً نماینده یک گرایش فکری غالب، یک گرایش فکری حداکثری بر ادبیات باشد.
گلچین افراد و موضوعات از قبل انتخاب‌شده	در بهترین شکل، عده‌ای محدود از بین جامعه دست‌اندرکار ادبیات که راجعه به یک اثر نظر می‌دهند، می‌توانیم بگوییم گلچین شده مناسبی است.
رونق بخشی فرهنگ مطالعه	این جشنواره‌ها نمی‌توانند اثر کیفی داشته باشند، می‌توانند چراغ را تا حدی روشن نگه دارند و رونقی به این قضیه بدهند.
درک دقیق از گرایش‌های ادبی جامعه	مهم‌ترین مسأله در برگزاری جشنواره ادبی و جایزه ادبی این است که برگزارکنندگان درک دقیقی از گرایش‌های ادبی جامعه ما داشته باشند.
فهم تنوع و تکامل‌های ادبی	یعنی گرایش‌های مختلف را بشناسند، تاریخ این گرایش‌ها را ببینند و نوع تکامل این گرایش‌ها را بدانند.
انتخاب داوران با سلايق مختلف	داورانی را انتخاب کنند که از گرایش‌های مختلف و گاه متضاد باشند.

۶. کدگذاری محوری

در این بخش با مطالعه کلی مصاحبه‌های اجراشده در کدگذاری باز، محورهای مهمی که تعیین‌کننده زوایا و ابعاد مختلف مسأله و هدف تحقیق است، ارزیابی و تدوین شد. این مرحله، مقدمه‌ای برای رسیدن به مدل پارادایمی و توصیفی و تحلیلی مصاحبه‌هاست که در گام دوم تحقیق ذکر خواهد شد (جدول شماره ۴):

مؤلفه محوری	مقاله	زیرمحمور	شاخص و گویه منتخب
علمی - ادبی جشنواره‌های ادبی	کم‌وکیف جشنواره‌های ادبی	احساس‌گزینشی بودن جوایز و جشنواره‌ها	جوایز دولتی در چند دهه اخیر و به‌مرورزمان از ارزش و اعتبار ساقط‌شده و جایگاهی در سطح جامعه ندارند. این‌گونه جوایز آثاری را انتخاب می‌کنند که در خط فکری خاصی هستند.
		داستانی‌نبودن جوایز	من اولی را خواندم داستان نبود، دومی را خواندم داستان نبود، سومی را خواندم داستان نبود، چهارمی تازه داستان بود که این‌ها چهارم‌ش کرده بودند.
		موضوعات و ژانرهای سلیقه‌ای	در همه جشنواره‌ها، ژانربندی وجود دارد و در کنار محور اصلی، برای راضی نگه‌داشتن و مسائل دیگر، ژانرها و موضوعات مختلفی به جشنواره اضافه می‌کنند.
		پایین‌بودن سطح کیفی جشنواره‌ها	البته اثری که هرگز در این جوایز انتخاب نمی‌شود، اثری باکیفیت و ارزشمند است.
		کیفیت داوران	اینکه رمان خوانده باشند، ادبیات بلد باشند، همه اثرگذارند.
مدیریتی - سیاسی جشنواره‌های ادبی	اعتباریابی جامعه علمی رقابتی کردن فضای علمی ارتقای سبک علمی - ادبی	برجسته‌سازی آثار و افراد منتخب	این‌گونه جوایز می‌توانند باعث مطرح‌شدن نویسنده/ شاعر و اثرش شوند.
		ترویج رقابت علمی و محک نویسندگان و آثار	برگزاری و استمرار و ارتقای کمی و کیفی جشنواره‌ها باعث رقابت علمی و محک‌خوردن شخص می‌شود که در چه جایگاهی قرار دارد.
		تقویت ذوق ادبی	جوایز به ذوق ادبی کسانی که فرآورده‌های ادبی تولید می‌کنند، اثرگذارند؛ مثل بلاغت قدیم که بر تولید شاعران اثر می‌گذاشت و راه را نشان می‌داد یا محدود می‌کرد.
		سازوکارهای اجرایی جشنواره‌ها	مخاطبان ادبیات هم این را خوب فهمیده‌اند و دیگر دنبال‌کننده هنر دولتی (تحمیلی) نیستند. البته اثری که هرگز در این جوایز انتخاب نمی‌شود، اثری باکیفیت و ارزشمند است.
		تیراژ پایین	تیراژ کتاب‌های امروز را با چند دهه قبل مقایسه کنید؛ این سال‌ها کتابی که مهم‌ترین جوایز را برده است، تیراژش هزار یا دو هزار جلد است، درحالی‌که در دهه ۶۰ تیراژ چاپ اولی‌ها ۲۰ هزار جلد بود.
سرنوشت نامعلوم آثار چاپ‌نشده	سلیقه‌ای‌بودن داوری	در همه جای دنیا داورها بر اساس سلیقه داور است و داور هم انسانی عاری از اشتباه و خطا نیست (سوگیری‌های مغرضانه یا طرفدارانه مجال سخن نیست).	
	آثار چاپ‌نشده	یا مسأله مهم‌تر که در جوایز آثار چاپ‌نشده مورد سؤال است، این‌که اساساً این آثار کجا مورد خوانش مخاطبان قرار می‌گیرند؟ آیا خارج از حلقه داوران، بقیه نیز به این کارها دسترسی دارند یا نه؟	

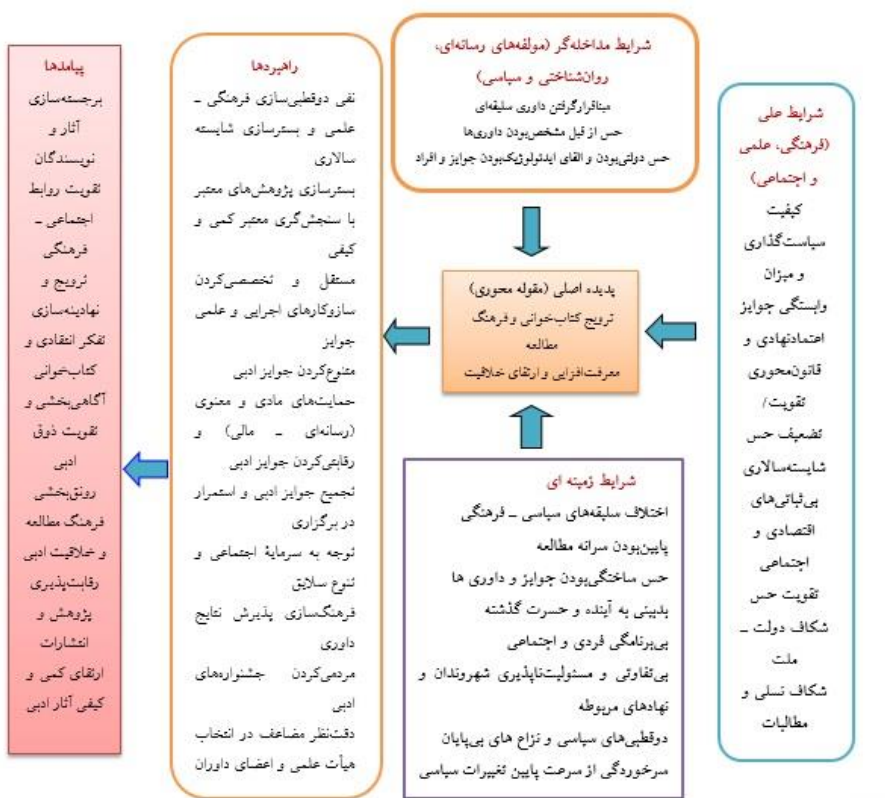
<p>نوع آموزش و سلیقه خود داوران، اینکه رمان خوانده باشند، ادبیات بلد باشند، همه اثرگذارند. داوری که باسواد باشد و استوار باشد، دچار حواشی رایج و انتخاب‌های سطحی و احساسی نمی‌شود.</p>	<p>کیفیت سواد و سلیقه داوران</p>		
<p>اگر با حاکمیت سیاسی زاویه پیدا کند، طبیعتاً دچار مشکل خواهد شد و برایش مانع تراشیده می‌شود.</p>	<p>حس سیاست‌زدگی علمی</p>	<p>سیاست‌زدگی جشنواره‌ها و منتخبان</p>	
<p>جوایز ادبی باید از ایدئولوژی‌زدگی دور بمانند.</p>	<p>القای ایدئولوژی‌زدگی جوایز</p>		
<p>یک مشکل دیگر هم وجود دارد. آن مشکل این است که ما وقتی با کمبود بودجه مواجه می‌شویم، باز جایزه ادبی را دست‌کاری می‌کنیم.</p>	<p>حس دست‌کاری جوایز ادبی</p>		
<p>رسیدن به استمرار، ارتقای سطح کیفی و جلب اعتماد مخاطبان نیازمند داشتن یک تیم علمی و اجرایی کاربلد است که خودشان هم دغدغه ادبیات داشته باشند.</p>	<p>عوامل اجرایی و تخصصی</p>	<p>تخصص‌گرایی در عوامل اجرایی</p>	
<p>متأسفانه در ایران اختتامیه‌ها اغلب خصوصی است و به دلیل مسائل امنیتی و غیره، با حضور دعوت‌شدگان محدود برگزار می‌شود.</p>	<p>اختتامیه نامناسب</p>		
<p>داورهای استانی باید داشته باشیم؛ یعنی بعضی موقع داورهای خوبی در استان‌ها هستند. باید اینها شناسایی بشوند؛ اما هنوز شناسایی نشدند. در مورد روند داوری هم قبلاً اشاره کردم که نحوه انتخاب هیأت‌داوران تکراری است.</p>	<p>تنوع در داوری‌ها</p>		
<p>مثلاً درباره شعر، سنجه‌های داوری ندارند.</p>	<p>سنجه‌های داوری نامعتبر</p>		
<p>به هر حال هنر منبع درآمدی برای هنرمند است. صنعتی هم که پیرامون آن شکل گرفته همواره دنبال عرصه‌ای برای دیده شدن است. در جوایز ادبی امکان دیده شدن آثار نویسندگان گمنام و تازه‌کار وجود دارد.</p>	<p>عرصه دیده شدن</p>	<p>ارتقای منزلت اجتماعی فرهنگ جامعه</p>	<p>فرهنگی - اجتماعی</p>
<p>این جشنواره‌ها نمی‌توانند اثر کیفی داشته باشند، می‌توانند چراغ را تا حدی روشن نگه دارند و رونقی به این قضیه بدهند.</p>	<p>رونق‌بخشی فرهنگ مطالعه</p>		
<p>دیدگاه افراد جامعه نسبت به شخصی که لیبیل، برچسب یا نشان یک جشنواره را از آن خود کرده است، تغییر می‌کند و او را در مقابل یک شاعر یا نویسنده معمولی به یک فرد درجه یک تغییر می‌دهد.</p>	<p>تغییر جایگاه و منزلت فردی و اجتماعی نویسندگان</p>		
<p>جوایز به‌نوعی محصولات فرهنگی هر دوران، هر برهه، هر سال، هر دو سال، هر منطقه، هر رسته خاصی، گاهی هر ژانر خاصی را غربال می‌کنند.</p>	<p>غربال محصولات فرهنگی جامعه</p>		
<p>در آن دوره ما تشویق می‌شدیم به مطالعه کردن، به دورهم‌بودن، به کارکردن، به رشته‌های شخصی خودمان. رشته من شعر بود، با اساتید خودم معاشرت بیشتری پیدا کردم.</p>	<p>تشویق و زمینه‌سازی معاشرت جمعی</p>	<p>اثرگذاری بر روابط و تعاملات اجتماعی</p>	
<p>اینکه ضیافتی برگزار شود و از یک اثری تقدیر شود، جنبه قدرشناسی و قدردانی از زحمات نویسنده و یا دیده شدن اثر است.</p>	<p>برجسته‌سازی قدردانی و قدرشناسی در جامعه</p>		

	ارتقای شورونشاط اجتماعی	ارتباط اجتماعی و حس امیدوارانه	از سویی، میل به ارتباط، میل به بازخوردگرفتن را در آفریننده تقویت می‌کند و اگر این بازخورد از نوع تشویق باشد، احتمالاً او را به ادامه‌دادن امیدوارتر می‌کند.
روان‌شناختی - رسانه‌ای	دوقطبی شدن فضای علمی - فرهنگی	پویایی جریان‌های ادبی	مهم‌ترین کارکرد جشنواره، پویایی جریان‌های ادبی است؛ چون شاعران تریبون پیدا می‌کنند و می‌توانند صدای جدیدی از خودشان وارد جریان بکنند.
	تقویت اعتماد روانی مثبت مطالعه و پژوهش	فضای دوقطبی ادبیات	فضای ادبیات ما دوقطبی دولتی / خصوصی شده است، به طوری که بین جوایز دولتی و خصوصی یک دیوار بلند وجود دارد.
	فقدان چشم‌انداز و برنامه‌ریزی	تقویت ابعاد انگیزشی در مخاطبان و نویسندگان	مسئله اصلی جوایز ادبی، نبود چشم‌اندازی دقیق است؛ به طوری که جوایز ادبی ایران از آن به‌شدت آسیب‌دیده‌اند.
	تقویت اعتماد عمومی	تقویت ابعاد	برگزارکنندگان این جایزه باید جوری عمل کنند که اکثریتی که مخاطب این جایزه هستند، مطمئن باشند روند جایزه سالم بوده و داوری‌ها بدون هیچ تأثیر و دخالت بیرونی اتفاق افتاده است.
	تقویت ابعاد مخاطبان و نویسندگان	تقویت ابعاد مالی	منابع مالی باید باشد که مثلاً داوری که قرار است تعداد زیادی اثر را بخواند و داوری کند، انگیزه‌ای برای وقت‌گذاشتن داشته باشد. منابعی باید باشد که افراد انگیزه‌ای برای شرکت در آن جایزه داشته باشند.
	تشویق به رمان‌خوانی	تشویق به جذب مخاطب و تقویت ارتباط متقابل شهروندان	در حوزه ادبیات داستانی یا شعر، اینکه روی کتاب نوشته باشد برنده جایزه، می‌تواند تشویق‌کننده باشد.
مالی - اقتصادی	کیفیت و کمیت مالی و مادی جوایز	ارزش پایین جوایز	مبلغی هم که جایزه داده می‌شود، یک زمانی مبلغ خیلی بالایی بود؛ بعداً مبلغش کم شد و محدودیت به وجود آمد.
	کسب جوایز و اعتبار مالی	کسب جوایز و اعتبار مالی	جوایز معتبر، درواقع، غالباً از نظر مالی هم بسیار اغواکننده است.
	ضعف اسپانسر و محدودیت‌های مالی	اعطای جوایز ادبی در کشور ما کار دشواری است که با شرایط مالی حاکم، هر کسی این امر را برای انجام نمی‌پذیرد و اصلاً توانایی انجام آن را ندارد. در شرایط فعلی، جشنواره‌ای که پذیرای یک‌شب از مهمانان با میزان ۱۰۰ نفر باشد، چیزی حدود ۵۰۰ میلیون است، آیا کسی در این راه حاضر به هزینه‌کرد است؟	اعطای جوایز ادبی در کشور ما کار دشواری است که با شرایط مالی حاکم، هر کسی این امر را برای انجام نمی‌پذیرد و اصلاً توانایی انجام آن را ندارد. در شرایط فعلی، جشنواره‌ای که پذیرای یک‌شب از مهمانان با میزان ۱۰۰ نفر باشد، چیزی حدود ۵۰۰ میلیون است، آیا کسی در این راه حاضر به هزینه‌کرد است؟
وضعیت معیشتی و اقتصادی جامعه	برندسازی و صدور آثار ادبی	برندسازی و صدور آثار ادبی	همه آثار ایرانی را نمی‌توان برای ترجمه و اقتباس معرفی کرد. جوایز ادبی سالم می‌توانند به این برندسازی کمک کنند و ادبیات ایران را به بیرون از مرز کشور برسانند.
	وضعیت معیشتی و اقتصادی جامعه	التهابات روانی و اقتصادی	مسئله معیشت و گرفتاری‌های اقتصادی، مسائل سیاسی و عدم آرامش شهروندان هم در نگارش و افراد شرکت‌کننده اثرگذار است. مخاطب، به دلیل سانسور و گرانی روزبه‌روز قیمت کتاب، سراغ آثار ایرانی نمی‌آید.

از آنجا که گردش مالی در کار نشر بسیار ناچیز است و در کشور ما نوشتن کار حرفه‌ای به حساب نمی‌آید، غالب نویسندگان و شاعران از محرومیت مالی و شغل رنج می‌برند.	محرومیت مالی		
آورده مالی جوایز ادبی بزرگ می‌تواند محرکی بسیار نیرومند برای تداوم کار نویسنده و شاعر باشد، ای بسا نویسندگان جهانی که پس از دریافت جایزه جشنواره‌ها توانسته‌اند بخشی از عمر یا تمامی آن را با آسودگی به آفرینش ادبی بپردازند.	آورده مالی جوایز ادبی		

۷. مدل پارادایمی و یافته‌های تحلیلی تحقیق

با در نظر گرفتن مبانی نظری و الگوهای مطرح در تجزیه و تحلیل کارکرد جوایز ادبی در ساختار علمی و فرهنگی جامعه، مشخص شد که جوایز ادبی می‌توانند کارکرد و کارویژه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، علمی و سیاسی داشته باشند که به صورت سامانمند، جامعه‌پذیری علمی و فرهنگی را به نحو احسن در سطح جامعه مهیا کند؛ لذا ضروری است در حوزه سیاست‌گذاری، اجرایی، علمی و سایر سنجه‌های کمی و کیفی، منزلت و جایگاه بیشتری به این جوایز داده شود. با در نظر گرفتن عوامل مختلف می‌توان مؤلفه‌های زیر را در کم‌وکیف بهتر یا ضعیف‌تر این جوایز در سطح جامعه در نظر گرفت.

۷-۱. اجرایی، مدیریتی و سیاست‌گذاری کلان و خرد

در همه جشنواره‌ها، نقش عوامل و زمینه‌های اجرایی و سیاست‌گذاری مهم و کلیدی بوده است. قریب به اتفاق مصاحبه‌شده‌ها بر این امر اذعان داشتند که نوع نگرش عوامل اجرایی نقشی مهم در کمیت و کیفیت آثار دارد که می‌تواند به عنوان چاقوی دولبه فرصت و تهدیداتی پیش‌روی جوایز ادبی در آینده داشته باشد. یکی از این افراد «استمرار نداشتن جوایز ادبی» را عنصری تعیین‌کننده در افزایش یا کاهش اعتبار جوایز ادبی معرفی می‌کند و مدعی است: «متأسفانه ما جوایز مختلفی در حوزه‌های ادبی در سطح کشور دیده‌ایم که به صورت قارچ‌گونه ایجاد شدند، در ابتدا هم تصور می‌شد می‌توانند منشأ خیر در فضای علمی، ادبی و فرهنگی کشور شوند؛ ولی پس از چندبار، برگزار شدند یا اصلاً برگزار نشدند یا به صورت نامتمرکز و پراکنده طی چندسال، یک‌بار برگزار شدند. این امر نوعی بی‌اعتمادی و نارضایتی ایجاد می‌کند». دیگری در ادامه همین نگاه، به استمرار نداشتن جوایز ادبی در بخش خصوصی اشاره می‌کند: «به جز جوایز دولتی که فقط یکی‌شان مرتب برگزار می‌شد، بقیه جوایز خصوصی تابع شرایط بسیار ناپایدار و نامتغیر جامعه هستند، نمونه آن: جایزه گلشیری، نوفه، چهل و... است. افرادی برای سرزبان‌انداختن دوستان خودشان و کسب اعتباری نیم‌بند، نهایتاً چند دوره جایزه‌ای را برگزار می‌کنند و بعد از اینکه جوایز را بین خودشان تقسیم کردند، کنار می‌روند». استفاده از افراد متبخر، دغدغه‌مند و با دیدگاه تخصصی در حوزه ادبی و فقدان این سنجه مهم باعث شده است که اعتبار این جوایز در اذهان جامعه کمی فروکش کند. در این راستا یکی از افراد می‌گوید: «رسیدن به استمرار، ارتقای سطح کیفی و جلب اعتماد مخاطبان، نیازمند داشتن یک تیم علمی و اجرایی کاربلد است که خودشان هم دغدغه ادبیات داشته باشند». دیگر مورد مهم در این حوزه، سرنوشت نامعلوم و مبهم آثار و افراد منتخب در بدنه علمی و فرهنگی جامعه است. یکی از افراد در این راستا می‌گوید: «مشخص نیست اساساً این آثار کجا مورد خوانش مخاطبان قرار می‌گیرند! آیا خارج از حلقه داوران، بقیه نیز به این کارها دسترسی دارند یا نه؟».

مؤلفه مهم دیگر در این راستا، حمایت‌های مادی و معنوی از فضای نشر علمی - ادبی بود که یکی از مخاطبان در این راستا می‌گوید: «مقایسه کنید تیراژ کتاب‌های امروز را با چند دهه قبل. این سال‌ها کتابی

که مهم‌ترین جوایز را برده، تیراژش هزار یا دوهزار جلد است، درحالی‌که در دهه ۶۰، تیراژ چاپ اولی‌ها ۲۰ هزار جلد بود». یا دیگری به تیراژ پایین کتاب‌های داستانی در ایران به‌عنوان عاملی مؤثر در برگزاری جوایز ادبی اشاره می‌کند و مدعی است: «شمارگان و تیراژ کتاب‌های ادبی یک عدد بسیار نازل و غیرقابل توجه است، پس نویسندگان و شاعران، آثارشان را برای چه کسی ارائه می‌دهند؟». برخی دیگر، به استانی یا ملی بودن جوایز اشاره می‌کنند و مدعی‌اند: «باید چشم‌انداز درست کنیم، جایزه ادبی را استانی کنیم؛ چون بعضی مواقع می‌بینیم که یک اثر خوب دیده نمی‌شود که در استان منتشر شده باشد». فرد دیگری به ضرورت مخاطب‌محوری و طراحی و تدوین پرسش‌نامه جهت شناخت از بازخورد مخاطبان اشاره کرده و می‌گوید: «بعد مخاطبان پرسش‌نامه را پرکنند و ببینیم که همان اثری که داوران ارزیابی کردند، از دیدگاه مخاطبان هم آیا همان جایگاه و ارزش را توانسته کسب کند یا نه. ما مخاطبان را وارد نکردیم. جوایز مخاطب‌محور نشده است». از مؤلفه‌های مهم دیگر، کیفیت برنامه‌های افتتاحیه و اختتامیه این جوایز بوده است. یکی از مخاطبان می‌گوید: «بخش دیگری که به ارتباط کمک می‌کند، برگزاری مراسم افتتاحیه و اختتامیه جشنواره‌های ادبی است. متأسفانه اختتامیه‌ها در ایران اغلب خصوصی است و به‌دلیل مسائل امنیتی با حضور دعوت‌شدگان محدود برگزار می‌شود».

۷-۲. علمی و پژوهشی - ادبی

در این بعد که همپوشانی با بعد اجرایی و سیاست‌گذاری دارد، بیشتر با نگرشی تخصصی به جوایز ادبی نظر دارند و این مؤلفه را در تحقق‌یافتن یا نیافتن کارکرد و کارویژه‌های جوایز ادبی بسیار مهم و کلیدی تلقی کرده‌اند. در این راستا، شاخص‌هایی چون: سنجه‌ها و سازوکارهای تخصصی جوایز، تخصص‌گرایی و تنوع در انتخاب داوران، استانداردهای علمی و تخصصی آثار منتخب و افراد برگزیده، چشم‌انداز و برنامه‌محوری، دسته‌بندی و ژانربندی آثار و... را در بررسی و تحلیل جوایز ادبی مهم و حیاتی برشمردند. یکی از مخاطبان در مورد انتخاب استاندارد داوری می‌گوید: «کتاب‌های که انتخاب می‌شود، به‌گزین نیست. علتش هم این است که فرایند انتخاب کمیته علمی و داوران ایراددار است و همچنین، استانداردها تعریف شده نیست». دیگری به سنجه‌های نامعتبر داوری اشاره می‌کند و مدعی است: «مثلاً در شعر سنجه‌های داوری ندارند. خیلی حواشی زیادی در این حوزه بوده که مثلاً داوران حتی داستان‌ها را نخواندند؛ بنابراین این خیلی مهم است که چه کسی این جوایز را می‌دهد». برخی دیگر به ارتقای کیفی جوایز ادبی و داوران اشاره کرده و معتقدند: «ما از دانشگاهیان در جوایز ادبی کمتر استفاده کردیم؛ یعنی ناقدان و داوران دانشگاهی کمتر استفاده شدند و در چنین شرایطی جشنواره‌ها و جوایز نمی‌توانند آن‌چنان‌که باید تأثیرگذار باشند». در ادامه به تکراری بودن داوران جشنواره اشاره می‌کند و مدعی است: «در مورد روند

داوری قبلاً هم اشاره کردم گفتم نحوه انتخاب هیأت داوران تکراری می‌شود. دیگری به بی‌توجهی به شاخصه تخصصی بودن آثار منتخب اشاره می‌کند و مدعی است: «من اولی را خواندم داستان نبود، دومی را خواندم داستان نبود، سومی را خواندم داستان نبود، چهارمی تازه داستان بود که این‌ها چهارمش کرده بودند». تأکید بر تقویت ذوق ادبی و خلاقیت آثار و جوایز ادبی بعدی: «جوایز به ذوق ادبی کسانی اثرگذارند که فرآورده‌های ادبی تولید می‌کنند، مثل بلاغت قدیم که بر تولید شاعران اثر می‌گذاشت و راه را نشان می‌داد یا محدود می‌کرد». یا در بعدی دیگر، برخی از افراد به اهمیت تخصصی داوری آثار اشاره می‌کنند و مدعی‌اند: «در خارج از کشور وقتی روی جلد کتابی می‌خورد برنده نوبل یا پولیتزر، چقدر در معرفی و فروش آن تأثیر دارد؛ چرا؟ چون این جوایز به واسطه دقت نظر و داوری‌های علمی، اعتبار خودشان را تضمین کرده‌اند و حالا انتخاب‌هایشان محل رجوع جمع زیادی از علاقه‌مندان ادبیات در سرتاسر جهان است؛ اما این سازوکارها در کدام جشنواره ما رعایت شده است؟» در انتها برخی از افراد به اثرگذاری مهم علمی و ادبی این جوایز در قالب تقویت بعد خلاقیت در تولید آثار و روند جشنواره‌های بعدی اشاره کرده و آن را مهم تلقی کرده‌اند: «شاید بتوان مهم‌ترین اهمیت جشنواره‌های ادبی را در بازتولید آثار باکیفیت و استمرار خلاقیت هم در نویسندگان و هم داوری آثار بعدی در نظر گرفت».

۷-۳. عوامل فرهنگی و اجتماعی

این مؤلفه که به ارتباط متقابل وضعیت فرهنگی - اجتماعی کشور و صنعت نشر و مطالعه می‌پردازد، به اثرگذاری جشنواره‌های ادبی بر وضع موجود جامعه و اثرپذیری از آن اشاره می‌کند. مواردی چون کرامت و منزلت اجتماعی؛ ارتباطات؛ تعاملات و گفت‌وگوی فردی - اجتماعی؛ پویایی فرهنگی - اجتماعی؛ بحران هویت و سرگشتگی نسل‌های مختلف جامعه بخصوص جوانان؛ مسئولیت‌ناپذیری آن‌ها؛ کاهش فرهنگ مطالعه و نوشتن آثار ادبی و... اشاره می‌کند. این جوایز هم می‌تواند از وضعیت موجود اثر بپذیرد و هم می‌تواند با طراحی و تدوین آثار فاخر، تغییرات مستقیم و غیرمستقیمی بر وضع موجود بگذارد و تغییرات فرهنگی و اجتماعی در سطح جامعه ایجاد کند.

از منظر جامعه‌شناسی فرهنگی، بسیاری از افراد مصاحبه شده، ارتقای پویای فکری - فرهنگی را یکی از پیامدهای مهم جوایز ادبی در نظر گرفته‌اند و می‌گویند: «برگزاری جوایز ادبی می‌تواند به پویایی و رقابت سالم، محک فرد در رقابت با نویسندگان مختلف، ارزش‌گذاری و سطح‌سنجی شخص کمک کند. برگراندن آن نیز باعث ایستایی، دیده‌نشدن و شرکت‌نکردن در رقابت سالم می‌شود». رونق بخشی فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی: «این جشنواره‌ها نمی‌توانند اثر کیفی داشته باشند؛ اما می‌توانند چراغ را تا حدی روشن نگه‌دارند و رونقی به این قضیه بدهند». در ادامه برخی به پیامد مهم در این حوزه، یعنی بسترسازی و ارتقای فضای بانشاط و امید در سطح جامعه اشاره کردند: «جامعه‌ای که از نشاط اجتماعی

برخوردار نباشد، دیگر رغبتی هم به پیگیری یک جایزه ادبی ندارد. جوایز ادبی و آثار منتخب اگر به درستی بررسی و تدوین شوند، می‌توانند فضا را در این حوزه تغییر دهند». همچنین، **قدردانی و گرامی داشت مقام علمی و ادبی و نیز افزایش معاشرت و تعاملات اجتماعی** از دیگر مواردی است که این جوایز می‌توانند در بدنه و ساختار جامعه ایجاد کنند؛ در این باره یکی از مخاطبان می‌گوید: «اینکه ضیافتی برگزار و از یک اثری تقدیر شود، جنبه قدرشناسی و قدردانی از زحمات نویسنده و اثرش را دارد». «در آن دوره ما تشویق می‌شدیم به مطالعه کردن، به دورهم بودن، به کار کردن، به رشته‌های شخصی خودمان. رشته من شعر بود، به این بهانه با اساتید خودم معاشرت بیشتری پیدا کردم؛ همچنین برقراری ارتباطات با شهرهای دیگر، با کشورهای دیگر، جاهای دیگر و خویشن‌های دیگر که در اقصی نقاط این کره خاکی هستند».

۷-۴. اقتصادی - سیاسی

مقوله اقتصادی و سیاسی در موضوعات و مسائل مختلف تأثیر مستقیم و غیرمستقیم دارد. این مقوله در برگراردن یا نشدن جوایز ادبی، کمیت و کیفیت آثار منتخب و آثار ارسالی به جشنواره‌ها نیز مؤثر بوده است. مواردی چون کمیت و کیفیت جوایز، افراد و آثار منتخب، ثبات و بی‌ثباتی اقتصادی و تاب‌آوری جامعه، صنعت نشر و چاپ، استقلال یا وابستگی جوایز ادبی از جمله مواردی بود که در این بعد مهم هستند و در لابه‌لای صحبت‌های افراد مصاحبه‌شده وجود داشت. اغلب این افراد کمیت و کیفیت آثار برتر و شرکت کردن آثار فاخر را در این جوایز به **التهابات و بی‌ثباتی / باثبات بودن وضعیت اقتصادی و معیشتی** مرتبط دانسته‌اند: «مسأله معیشت و گرفتاری‌های اقتصادی، مسائل سیاسی و آرامش‌نداشتن شهروندان در نگارش اثر و افراد شرکت‌کننده اثرگذار است». در ادامه برخی به اثرات **ضعف مالی و درآمدی نویسندگان و افراد علمی** اشاره می‌کنند که کسب و کارشان رمان‌نویسی و خلق آثار است: «از آنجاکه گردش مالی در کار نشر بسیار ناچیز است و در کشور ما نوشتن کار حرفه‌ای به حساب نمی‌آید، غالب نویسندگان و شاعران از محرومیت مالی رنج می‌برند». همچنین برخی به مقوله **اسپانسرهای مالی و جوایز ارزنده** به‌عنوان یک موضوع مهم در اشتیاق به نوشتن اشاره کرده‌اند: «اعطای جوایز ادبی در کشور ما کار دشواری است که با شرایط مالی حاکم، هرکسی آن را نمی‌پذیرد و اصلاً توانایی انجام آن را ندارد. واضح است که پرداختن به شغلی دیگر، بخش بزرگی از زمان هنرمند را به خود معطوف می‌دارد و او را از تفحص و نگارش بازمی‌دارد. بنابراین آورده مالی جوایز ادبی بزرگ می‌تواند محرکی بسیار نیرومند برای تداوم کار نویسنده و شاعر باشد. ای بسا نویسندگان جهانی که پس از دریافت جایزه جشنواره‌ها توانسته‌اند بخشی از عمر خود یا تمامی آن را با آسودگی به آفرینش ادبی بپردازند». در انتها نیز برخی به پیامد و آثار اقتصادی جوایز ادبی در قالب **توسعه صنعت نشر و برندسازی** پرداخته و مدعی‌اند: «یکی از موارد مؤثر، نقشی است که این مسابقات و افراد منتخب می‌تواند در توسعه صنعت

نشر و برندسازی فلان انتشاراتی داشته باشند. در دنیا جوایز مهمی وجود دارد که اسم آن جایزه بر روی جلد یک داستان یا مجموعه شعر می‌تواند عاملی برای جذب مخاطب به مطالعه و خرید آن باشد، برای مثال: روی جلد خیلی از آثار مهم دنیا نوشته شده برنده جایزه نوبل، این یک عنصر مؤثر در سطح جهان است که البته در ایران چنانکه باید جا نیفتاده است».

۷-۵. رسانه‌ای - روان‌شناختی

مباحث روان‌شناختی، ادراکی و رسانه‌ای نیز در جشنواره‌های ادبی، مستقیم و غیرمستقیم مؤثر بوده است. در این راستا، مصاحبه‌شدگان، موارد مختلفی را در جهت برگزاری باکیفیت جوایز ادبی مهم دانسته‌اند. افکار عمومی؛ حس و القای دولتی بودن جوایز؛ حس از قبل مشخص بودن روند داوری و نتایج آثار منتخب؛ نداشتن تأثیر واقعی بر روند علمی و ادبی کشور و...؛ بخشی از مواردی است که در قالب سیاسی - شناختی در آسیب‌شناسی جوایز ادبی می‌توان اشاره کرد.

نسبتی که این جوایز می‌تواند در کاهش یا افزایش ارتباط با بخش‌های مختلف جامعه داشته باشد، افکار عمومی است. در این راستا، یکی از افراد می‌گوید: «به شرطی جوایز ادبی موجب جذب مخاطب خواهد شد که جشنواره مورد وثوق اهل فن و مورد تأیید افکار عمومی و علاقه‌مند به آثار ادبی باشد». موارد دیگر ناشی از احساسات و القائاتی است که سبب شده جوایز ادبی از نظر کمی و کیفی طی سالیان اخیر کاهش محسوس داشته باشد. در این راستا، برخی به شفاف‌نبودن سازوکارهای جوایز و داوری‌ها اشاره کرده‌اند: «اغلب جوایز ایران، در پشت درهای بسته و با تعداد محدودی از مافیای ادبی برگزار می‌شود. در مورد جوایز هم وقتی تعدادشان زیاد باشد، همین ذهنیت بین مردم به وجود می‌آید که یک‌عده نشستند دورهم، هزینه‌ای کردند، بودجه‌ای گرفتند، یک چیزی گذاشتند وسط و برگزیدگان را هم معمولاً از بین دوستان و آشنایان و حلقه خودشان، با سفارش و رابطه انتخاب می‌کنند». برخی بر تبلیغات هیجانی استناد کرده و مدعی‌اند: «بعضی موارد من مشاهده کردم که ما جشنواره برگزار می‌کنیم یا جایزه ادبی برگزار می‌کنیم، جنبه تبلیغی و جنبه سروصدا و هیاهو و هیجان دارد». القای سیاسی بودن و ایدئولوژیک بودن جوایز نیز دیگر زمینه و بستر مهم بوده که دیگری مدعی بود: «اگر ما جایزه ادبی واقعی بخواهیم تعیین کنیم باید از دو چیز پرهیز کنیم: اول سیاست‌زدگی، یعنی جوایز ادبی و جشنواره ادبی باید از سیاست‌زدگی دور بمانند؛ دوم، از ایدئولوژی‌زدگی دور بمانند». حس سلیقه‌گرایی داوری و جوایز ادبی نیز بر روند و کمیت و کیفیت این جوایز به صورت مستقیم و غیرمستقیم مؤثر بوده است که دیگری می‌گوید: «هر دوره کمیته دارد، من که عضو کمیته هستم، بنده خود نوعی ام را می‌گویم؛ از کسی خوشم می‌آید یا از کسی بدم می‌آید؛ بنابراین حالا می‌خواهم کتابش را در معرض داوری قرار بدهم، یا داوری کنم، یا تصمیم بگیرم، یا تصمیم گیرنده هستم. این موارد هم به طور مستقیم و هم غیرمستقیم اثرگذار بوده

است. هر شکل از داوری حاوی سلیقه و آموزش است. منظور از سلیقه در اینجا درک سطحی و ذوق نیست؛ بلکه حاصل آموزش و خواننده و شنیده‌های فرد است. اینکه کجا و چطور آموزش دیده باشد. حتی در علم هم ما مداخله را داریم. در ادبیات و هنر که جای خود دارد. در انتخاب کتاب علمی، هم سلیقه هست». این موارد باعث شده است که برخی از افراد حس صوری بودن جوایز و افراد منتخب را در ذهن داشته باشند و مدعی باشند: «اگر هم جشنواره‌ای برگزار می‌شود، صرفاً برای انجام وظیفه و پرکردن صورت‌جلسات و ارسال کارکرد آن نهاد است؛ درغیراین‌صورت، کمتر جشنواره‌ای هست که دلی برگزار شود».

درمجموع باید گفت که مسائل علوم اجتماعی و انسانی تک‌بعدی و منحصربه‌فرد نیستند؛ برگزاری جوایز ادبی و بسترهای آسیب‌شناسانه و آینده‌پژوهانه آن نیز مستثنا نیست. دراین‌زمینه با بررسی بازده زمانی برگزاری جوایز ادبی (از سال ۷۵ تاکنون) نیز مشاهده شده که عوامل اجرایی و سیاستی، بسترهای فرهنگی و اجتماعی، زمینه‌های سیاسی و اقتصادی و نیز مؤلفه‌های روان‌شناختی در کم‌وکیف برگزاری جوایز ادبی و جشنواره‌های حاصل از آن در قالب آثار ارسال شده، آثار و افراد منتخب، مؤثر بوده است.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن است که مهمترین مسائل و آسیب‌های برگزاری جوایز ادبی شعر و داستان در حوزه‌های مختلف اجرایی، برگزاری، ارزیابی و مالی دسته‌بندی می‌شود. جوایز ادبی بااینکه در سطح جامعه اثرگذاری زیادی دارد، همواره به دلایل مختلف، دچار چالش‌هایی نظیر استمرارنیافتن، گزینشی بودن، استقلال‌نداشتن، امکانات مالی ضعیف، شفاف نبودن و... بوده است. درصورتی‌که این جوایز با سیاست‌گذاری درست برگزار شوند، می‌تواند در سطوح مختلف جامعه موجب آگاهی‌بخشی و جامعه‌پذیرکردن فرهنگ مطالعه و کتاب‌خوانی شود؛ خلاقیت ادبی را ترویج کند؛ در ارتقای صنعت نشر اثرگذار باشد. جوایز ادبی موجب صیانت از هویت و فرهنگ، ترویج فرهنگ مطالعه، رونق بازار نشر و تقویت عزت‌نفس فردی و اجتماعی افراد می‌شود.

راهکارهای کاربردی پژوهش حاضر جهت ارتقا و کارآمدی جوایز ادبی در حوزه‌های مختلف سیاست‌گذاری، اجرایی، اقتصادی - سیاسی و فرهنگی - اجتماعی به شرح ذیل ارائه می‌شود:

• راهکارهای ارتقا و کارآمدی جوایز ادبی در جمهوری اسلامی

با توجه به مبنای قرارداد متن مصاحبه اجرا شده با خبرگان سیاسی - اجتماعی که درباره موضوع اظهار نظر کرده‌اند و هم در فضای دانشگاهی و پژوهشی کشور مطالعاتی نگاشته‌اند و از همه مهم‌تر، براساس گفت‌وگوی میدانی با برخی اقشار و طبقات مختلف جامعه، جهت تقویت جوایز ادبی و بهبود وضع موجود به سمت مطلوب نیازمند است موارد زیر به صورت عملیاتی و راهبردی موردنظر قرار گیرد.

۱. ارتقای جایگاه مادی و معنوی جوایز ادبی و افراد منتخب؛
۲. رقابتی کردن جوایز ادبی و موضوعات موردنظر؛
۳. رفع دغدغه‌های مالی و معیشتی نویسندگان و افراد منتخب؛
۴. استقلال مادی - معنوی جوایز ادبی از ساختار سیاسی - اجتماعی غیر تخصصی؛
۵. برجسته‌سازی و معرفی آثار و افراد منتخب در جشنواره‌های ادبی؛
۶. حمایت‌های مالی از صنعت نشر و چاپ آثار منتخب؛
۷. تقویت سازوکارهای رقابتی و شایسته‌سالاری کردن جوایز و مسیر انتخاب افراد و آثار برتر؛
۸. ترویج و نهادینه‌سازی تفکر انتقادی و فرهنگ مطالعه در سطح جامعه در فضای آموزشی و رسانه‌ای کشور؛
۹. طراحی و تدوین چشم‌اندازهای راهبردی در حوزه جوایز ادبی؛
۱۰. تدوین و ارتقای سنجه‌های داوری تخصصی و استاندارد برای کشف آثار اثرگذار و باکیفیت؛
۱۱. توجه به علائق و سلائیق مختلف فکری در حوزه آثار و داوران منتخب از طریق گفت‌وگو و فضای انتقادی سازنده؛
۱۲. کاهش نواقص و ضعف آثار و سازوکارهای داوری گذشته و ارتقای کیفیت آثار بعدی؛
۱۳. برگزاری مستمر و پویای جوایز ادبی و استفاده از خبرگان، نخبگان و افراد دانشگاهی و دغدغه‌مند در بدنه عوامل اجرایی و داوری آثار؛
۱۴. ژانربندی آثار و محتوای ارسالی؛
۱۵. شفافیت سازوکارهای برگزاری جوایز، روند داوری و پاسخ‌گویی در قبال عملکرد؛
۱۶. نظرسنجی میدانی از افراد صاحب‌نظر در مورد تجمیع جوایز یا تنوع‌بخشی آن‌ها در سطح ملی و محلی؛
۱۷. گفت‌وگوی پیوسته و مستمر ساختار حاکمیت با شهروندان.

یادداشت‌ها:

۱. این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی «بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر کارآمدی جوایز ادبی در ایران» است که با حمایت مالی دانشگاه نیشابور تصویب و اجرا شده است.
۲. در این قسمت، بنا بر محدودیت‌های حجمی در ارسال مقاله (تعداد کلمه)، فقط مشخصات ده نفر از جامعه آماری ذکر شده است.

۳. یک نمونه از مصاحبه‌های اجراشده و کدگذاری اولیه داده‌های حاصل از مصاحبه عمیق با جامعه آماری موردنظر ذکر شده است.

منابع و مآخذ

- اشتراوس، انسلم، کریبن، جولیت. (۱۳۹۷). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمین‌های*؛ ترجمه ابراهیم افشار، تهران: نشر نی.
- دانایی‌فرد، حسن، اسلامی، آذر. (۱۳۸۹). *کاربرد استراتژی پژوهشی نظریه داده‌بنیاد در عمل: ساخت نظریه بی‌تفاوتی سازمانی*؛ تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- دانایی‌فرد، حسن، الوانی، سیدمهدی، آذر، عادل. (۱۳۸۶). *روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع*؛ تهران: نشر صفار و اشراقی.
- طباطبایی، سیدسعیدرضا. (۱۳۹۶). *جوایز ادبی غیردولتی در ایران*؛ تهران: خانه کتاب.
- فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۶). *روش تحقیق کیفی در علوم اجتماعی با تأکید بر نظریه داده‌بنیاد*؛ تهران: نشر آگاه.
- کرسول، جان دیبلو. (۱۳۹۸). *طرح پژوهش: رویکرد کیفی، کمی و ترکیبی*؛ ترجمه علیرضا کیامنش، تهران: جهاد دانشگاهی.
- محمودی‌رجا، سیدزکریا. (۱۳۹۹). *شناسایی عوامل مؤثر بر گرایش به سلفی‌گری در استان خوزستان*؛ رویکرد داده‌بنیاد (مورد مطالعه جوانان شهر اهواز)، طرح تحقیقاتی، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
- آقای‌نژاد، علیرضا. (۱۳۹۶). «آسیب‌شناسی ادبیات داستانی ایران: بازار مکاره ادبیات»؛ *مد و مه*، <https://madomeh.com/1396/02/07>.
- پورسلیم، عباس، عارفی، محبوبه، فتحی، کورش. (۱۳۹۶). «طراحی الگوی برنامه درسی تربیت شهروند جهانی در دوره ابتدایی نظام آموزشی ایران؛ مدلی برآمده از نظریه داده‌بنیاد»؛ *فصلنامه اندیشه‌های نوین تربیتی*، دوره ۱۳، شماره ۳، ۷-۳۶.
- سپهر، فرشته؛ فانی، کامران؛ و حسینی‌جوادی، زهرا. (۱۳۹۵). «روند ارائه جوایز کتاب در ایران از آغاز تاکنون»؛ *مطالعات ملی کتابداری و سازمان‌دهی اطلاعات*، ۲۷ (۳)، ۴۱-۵۶.
- صفرزاده، گیتی. (۱۳۹۹ الف). «نگاهی به حواشی پیرامون جایزه نقد ادبی هفتمین دوره جایزه جلال آل‌احمد»؛ *وینش*، <https://vinesh.ir/1399/05/18>.
- صفرزاده، گیتی. (۱۳۹۹ ب). «نگاهی به جوایز ادبیات داستانی پس از انقلاب»؛ *وینش*، <https://vinesh.ir/1399/06/26>

- صفرزاده، گیتی. (۱۳۹۹ ج). «فهرست آثار برگزیده جوایز ادبی: هوشنگ گلشیری، یلدا، هفت‌اقلیم، جلال آل‌احمد، احمد محمود، مهرگان»؛ *ویش*،
<https://vinesh.ir/1399/09/01>
- عرفانی بیضایی، محمدجواد و مجتبی جعفرپور. (۱۳۹۵). «جایزه ادبیات نوبل و ناکامی‌های ادبیات فارسی»؛ *مجموعه مقالات یازدهمین گردهمایی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی*، دانشگاه گیلان، ۲۵۱۵-۲۵۴۳.
- عطایی، آنژیلا. (۱۳۹۷). «آسیب‌شناسی جوایز شعر در ایران: آیا جوایز ادبی با گذشت زمان مقبولیت خود را از دست داده‌اند؟»؛ *ایبنا*،
<https://www.ibna.ir/news/273301/1397/12/28>
- عیاری، مژگان. (۱۳۸۵). «نیم‌نگاهی به جوایز ادبی»؛ *مجله گزارش*، شماره ۱۷۲ و ۱۷۳، ص ۱۰۲.
- قاسم‌زاده، سیدعلی. (۱۴۰۱). «هدف برپایی جایزه نقد زرین ارتقای کیفیت مقاله‌های حوزه نقد است»؛ گفت‌وگوی ایبنا با سیدعلی قاسم‌زاده دبیر علمی دومین دوره جایزه نقد زرین، *ایبنا*،
<https://www.ibna.ir/news/329161/1401/09/01>
- محمدی، کامران. (۱۳۹۶). «هر آنچه نیاز است درباره جایزه احمد محمود بدانید»؛ میزگرد ایبنا با کامران محمدی دبیر جایزه احمد محمود؛ *ایبنا*، ۳۰/۰۷/۱۳۹۶ / ۲۵۳۱۲۰
<https://www.ibna.ir/news/>
- مرادی، عبدالله، محمودی رجا، سیدزکریا. (۱۴۰۱). «تیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر گرایش به سلفی‌گری در استان خوزستان؛ مورد مطالعه: جوانان شهر اهواز»؛ *فصلنامه پژوهش‌های راهبردی سیاست*، دوره ۱۱، شماره ۴۲، پیاپی ۷۲، ۴۳-۷۷.
- مطلبی، داریوش. (۱۴۰۲). «آسیب‌شناسی جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر موردکاوی»؛ *فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ - ارتباطات*، سال ۲۴، شماره ۶۴، شماره مسلسل ۹۶، ۲۰۷-۲۳۸.
- ملایری، سالور. (۱۳۸۹). «متنی به نام جایزه ادبی: نگاهی و اساسانه به جوایز ادبی با تکیه بر جایزه ادبی جلال»؛ *مجله گزارش*، شماره ۲۲۳، ص ۶۴-۶۵.
- موسویان، انسیه. (۱۳۹۰). «کمک کن مثل باران به کشف یک جوانه: شعر کودک و نوجوان با نگاهی به جوایز و جشنواره‌های ادبی»؛ *مجله کتاب ماه کودک و نوجوان*، شماره ۱۶۳، ۷۳-۷۶.

- نجف‌پور، سار، شهرام‌نیا، امیرمسعود، تدین‌راد، علی. (۱۳۹۴). «تبیین نقش تلویزیون و مطبوعات در رشد فرهنگ‌سیاسی مشارکتی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستانی شهر اصفهان)»؛ *فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی*، شماره ۲: ۹۱-۱۰۶.

- Shaw, K. (2018). *Contemporary Literary Prizes and Awards: Granta's Best of Young British Novelists*. In: The Routledge companion to twenty-first century literary fiction. Taylor & Francis. ISBN 9780415716048.
- Glaser, Barney G, & Strauss, Anselm L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: The Strategies for Qualitative Research*, Chicago: Aldine.

References

- Aghajnejad, A. (2017). "Pathology of Iranian fiction literature: the crafty market of literature"; Mad and Mah, <https://madomeh.com/2017/04/27>.
- Atai, A. (2019). "Pathology of poetry awards in Iran: have literary awards lost their acceptability over time?", Ibna, <https://www.ibna.ir/news/273301/> 2019/03/19.
- Ayari, M. (2006). "An overview of literary awards", Report magazine, No. 172 and 173, p. 102.
- Creswell, J. D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative and combined approach*; Translated by Alireza Kiamanesh, Tehran: Jahad Daneshgahi.
- Danaeifard, H., Elwani, S.M., & Azar, A. (2007). *Qualitative research methodology in management: a comprehensive approach*; Tehran: Safar and Eshraghi publication.
- Danaeifard, H., Eslami, A. (2010). *Application of the research strategy of grounded theory research in practice: building the theory of organizational indifference*; Tehran: Imam Sadegh University Press.
- Erfani Beyzaei, M. J., Mojtaba, J. (2016). "The Nobel Prize for Literature and the failures of Persian literature", Proceedings of the 11th Meeting of the Persian Language and Literature Promotion Association, Gilan University, 2015-2043.
- Farstakhah, M. (2016). *Qualitative research method in social sciences with emphasis on grounded theory research*; Tehran: Agah Publishing.
- Ghasemzadeh, S. A. (2022). "The goal of establishing the Golden Criticism Award is to improve the quality of articles in the field of criticism", IBNA interview with Seyyed Ali Ghasemzadeh, the scientific secretary of the second cycle of the Golden Criticism Award, IBNA, <https://www.ibna.ir/news/329161/> 2022/11/22.

- Glaser, Barney G, & Strauss, Anselm L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: The Strategies for Qualitative Research*, Chicago: Aldine.
- Mahmoudi-Raja, S.Z. (2019). Identifying factors affecting the trend towards Salafism in Khuzestan province; grounded theory research approach (Ahwaz city youth case study), research project, Tehran: National Defense University.
- Malayeri, S. (2010). "A text called the literary prize: a constructive look at literary prizes based on the Jalal literary prize"; Report magazine, No. 223, pp. 64-65.
- Matlabi, D. (2023). Pathology of the Book of the Year Award of the Islamic Republic of Iran; Case study based. *Journal of Culture-Communication Studies*, 24(64), 207-238.
- Mohammadi, K. (2017). "Everything you need to know about the Ahmad Mahmoud Award", Ibna's round table discussion with Kamran Mohammadi, the secretary of the Ahmad Mahmoud Award; Ibna, 07/30/1396/253120 <https://www.ibna.ir/news/253120/2017/10/22>.
- Moradi, A., Mahmoudi-Raja, S. Z. (2022). Sociological Explanation of the Effective Factors of the Tendency towards Salafism in Khuzestan Province; Case Study Youth of Ahvaz City. *Political Strategic Studies*, V. 11, N. 42, pp. 43-77.
- Mousaviyan, E. (1390). "Help like rain to discover a bud: children's and teenagers' poetry with a look at literary awards and festivals"; Children and Adolescent Book Month Magazine, No. 163, pp. 73-76.
- Najafpour, S., Shahramnia, A. M., & Tadayon rad, A. (2015). "Explaining of TV and Press Role in Participation Political Culture among Students (High School Students of Isfahan Case Study)". *Journal of Applied Sociology*, V. 26, N. 2, pp. 91-106.
- Pourslim, A., Arefi, M., & Fathi, K. (2017). "Designing a Model for the Curriculum of Global Citizenship Education in Elementary Schools of Iran's Educational System: A Model based on Grounded Theory"; *New Educational Thoughts Quarterly*, V. 13, N. 3, pp. 7-36.
- Safarzadeh, G. (2020 A). "A Look at the Margins of the 7th Jalal Al-Ahmad Prize for Literary Criticism"; Vinesh, <https://vinesh.ir/2020/08/08>.
- Safarzadeh, G. (2020 B). "A look at fiction awards after the revolution"; Vinesh, <https://vinesh.ir/2020/09/16>.
- Safarzadeh, G. (2020 C). "List of selected works of literary awards: Hoshang Golshiri, Yalda, Haft Eghlim, Jalal Al-Ahmad, Ahmad Mahmoud, Mehran"; Vinesh, <https://vinesh.ir/2020/11/21>.

- Sepehr, F., Fani, K., & Hosseini-Javadi, Z. (2016). "The process of presenting book awards in Iran from the beginning until now"; National Library and Information Organization Studies, V. 27, N. 3, pp. 41-56.
- Shaw, K. (2018). Contemporary Literary Prizes and Awards: Granta's Best of Young British Novelists. In: The Routledge companion to twenty-first century literary fiction. Taylor & Francis. ISBN 9780415716048.
- Strauss, A., Corbin, J. (2018). Basics of qualitative research: techniques and stages of generating grounded theory; Translated by Ebrahim Afshar, Tehran: Ney Publishing.
- Tabatabai, S. S. (2016). non-governmental literary awards in Iran; Tehran: Khane Keteb.